

Keskinäinen Vakuutusyhtiö Turva

Tasekirja

Toimintakertomus ja tilinpäätös 2009

31.12.2009

Y-tunnus 0211695-5

SISÄLLYS

sivu

TOIMINTAKERTOMUS

Hallituksen toimintakertomus	1
------------------------------	---

TILINPÄÄTÖS

EMOYHTIÖ

Emoyhtiön tuloslaskelma	12
Emoyhtiön tase	13
Emoyhtiön rahoituslaskelma	15
Tuloslaskelman liitetiedot	16
Taseen liitetiedot	19
Henkilöstöä ja toimielinten jäseniä koskevat liitetiedot	24
Vakavaraisuustunnusluvut	25
Tunnusluvut ja analyysit	26

KONSERNI

Konsernituloslaskelma	29
Konsernitase	30
Konsernin rahoituslaskelma	32
Konsernituloslaskelman liitetiedot	33
Konsernitaseen liitetiedot	35
Konsernin henkilöstöä ja toimielinten jäseniä koskevat liitetiedot	37

LAATIMISPERIAATTEET JA HALLINTO

Riskit ja riskienhallinta	38
Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet	47
Tunnuslukujen laskentakaavat	49
Hallitus ja tilintarkastajat	53
Hallintoneuvosto	54
Allekirjoitukset	55

Turvan muita omistaja-asiakkaan etuja ovat mm. kiinteistön maksuton palovakuutustodistus, Mappi-verkkopalvelu ja maksuton turvantarkistus, joka asiakkaan halutessa tehdään hänen kotonaan. Ajoneuvovahinkojen hätäpalvelupäivystys palvelee Turvan asiakkaita puhelimitse ympäri vuorokauden kaikkina viikonpäivinä. Vastaava palvelu palvelee Turvan asiakkaita myös matkavahingon sattuessa. Ammattiliittojen jäsenille on Turvassa lisäksi monia omia asiakasetuja. Vuonna 2009 Turva aloitti Tapiola Pankin palvelujen myynnin valituille asiakasliitoille.

Vuoden 2009 aikana Turvassa jatkettiin panostuksia asiakaspalveluun. Turvassa asiakasta palvellaan hänen valitsemassaan kanavassa. Panostamme henkilökohtaiseen ja ammattitaitoiseen palveluun.

Vuoden 2009 vaihtuessa muutimme Myynti ja markkinointi –yksikön kentän esimiestyön organisaatorakennetta. Luovuimme kentän aluejaosta ja siirryimme kanavaohjaukseen muodostamalla yhteyspäällikkö- ja asiakasneuvojakanavat. Tässä yhteydessä siirsimme yhteyskeskuksen osaksi asiakasneuvojakanavaa. Vuoden 2009 aikana palvelutoimistoissa vastattiin paikallisten asiakaspuhelujen lisäksi myös valtakunnalliseen palvelunumeroon tulleisiin puheluihin yhteyskeskuksen apuna. Valtakunnallisen puhelinpalvelumme palvelutaso nousi erittäin hyvälle tasolle.

Organisaatiomuutoksen tavoitteena oli kentän toimintatapojen yhtenäistäminen, esimiestyön tehostaminen ja asiakaspalvelun roolin nostaminen. Vuoden 2009 aikana määrittelimme Turvan asiakaspalveluprosessit ja ne koulutettiin kentän väelle vuoden loppupuolella. Asiakasneuvojakanavaan nimitettiin alkuvuodesta asiakasneuvojien henkilöesimiehdiksi neljä palveluesimiestä. Vuoden loppupuolella aloitimme yhteyspäällikkökanavan myyntiesimiesten rekrytoinnin. Myyntiesimiehet tulevat toimimaan yhteyspäällikköjen henkilöesimiehinä.

Panostaminen asiakaspalveluun näkyi Turvassa myös henkilöstön määrässä: vuonna 2009 rekrytoimme uusia vakituisia henkilöitä yhteensä 8. Keskimääräinen henkilöstön määrä mukaan lukien perhevapaiden sijaiset nousi 222 henkilöön (198 vuotta aikaisemmin). Uutta henkilöstöä palkattiin etenkin korvauspalveluihin, joka on palvelujen kehittämisessä ydinaluetta.

Kehityshankkeet

Tärkeimpiä vuoden 2009 kehityshankkeita olivat korvausjärjestelmä uudistuksen jatkokehityksen aloittaminen ja asianhallintajärjestelmän käyttöönoton laajennus henkilökorvauksiin. Korvauspalveluiden järjestelmäkehityshanke laajentaa uuden korvausjärjestelmän käytön kaikkiin henkilökorvauksiin tulevina vuosina. Loppuvuodesta Turvassa otettiin käyttöön paperiton toimisto, jolla tarkoitetaan asianhallintajärjestelmän käyttöönottoa sekä vakuutus- ja asiakaspalvelutoimintaan liittyvien prosessien ja toimintatapojen yhtenäistämistä.

Kehitystöissä panostettiin myös yrityslohkoon, jossa otettiin käyttöön asiakasprofilointi ja yritysvaluutusraportointi sekä jatkettiin järjestelmäkehityshankkeita lakisääteisen tapaturmavakuutuksen laskutuksen ja uuden yritysvaluutus-tuotteen osalta.

Turvan asiakkailleen tarjoamia verkkopalveluja kehitettiin edelleen kehityshank-

keissa, joiden käyttöönnotot tapahtuivat vuoden 2009 aikana. Turvan Verkkokauppa saatiin työn alle ja sen kehittäminen jatkuu tulevina vuosina. Asiakkaille Turvan verkkokauppa avataan vuonna 2011.

Toimintaympäristö

Vakuutustoiminta

Vahinkovakuutusyhtiöiden vakuutusmaksutulon kasvu oli vuonna 2009 matalaa johtuen muun muassa taloudellisten aktiviteettien laskusta ja työllisyystilanteen heikkenemisestä aiheutuneesta lakisääteisen tapaturmavakuutuksen maksutulon alenemisesta. Turva keskittyy toiminnassaan erityisesti yksityistalouksien vakuuttamiseen. Yksityistaloussektorin vahinkovakuutusmaksutulon kasvu on edelleen pysynyt alalla positiivisena.

Kilpailu kiristyy edelleen finanssialan yhteenliittymien ja niiden kehittämien asiakasetujen myötä. Turva onnistui vuonna 2009 uusien asiakkaiden hankinnassa hyvin: kaksi uutta ammattiliittoa tuli kollektiivivakuutusasiakkaksi ja myös yksityistaloussektorin vakuutusmaksutulo kasvoi selvästi alan ennustettua keskiarvoa paremmin. Turva on kasvanut erityisesti omassa kohderyhmässään.

Vahinkovakuutusyhtiöiden korvausten kasvu pysyi maltillisena. Vakuuttamisen ja korvauspalveluiden sujuvuuden parantaminen on yleinen kehityssuunta alalla ja erityisesti myös Turvassa. Turvassa otettiin vuonna 2009 käyttöön useita asiakaspalvelua välittömästi tai tulevaisuudessa parantavia uudistuksia. Vakuutustoiminnan kannattavuus parani vuoteen 2008 verrattuna.

Sijoitusympäristö

Alkuvuonna 2009 osakekurssien lasku jatkui maaliskuulle saakka, samalla bruttokansantuote laski Euroopassa ja USA:ssa nopeasti. Laajat talouden elvytystoimet ja matalat ohjauskorot johtivat kuitenkin käännteeseen, ja jo alkukesällä 2009 talouden ennakoivat mittarit alkoivat näyttää positiivisia signaaleja.

Markkinoiden toipuminen vuoden 2009 aikana on tapahtunut nopeasti, esimerkiksi osakemarkkinoilla kurssit nousivat voimakkaasti. Samalla korkosijoitukset tuottivat hyvin arvojen noustessa korkojen ja riskipreemioiden laskun vuoksi. Sijoitusvuodesta 2009 tulikin varsin hyvä, vaikka reaalityaloudessa taantuma jatkuu vuoden 2010 alkaessa.

Markkinoiden nopeasta elpymisestä huolimatta sijoitusympäristö alkavalle vuodelle 2010 on haastava. Osakekursseihin ja kiinteistöjen arvoihin sisältyy edelleen normaalitilannetta enemmän riskiä ja korot ovat ennätysellisen alhaalla. Pidemmällä aikavälillä näkymiä heikentävät mm. valtioiden ja yksityistalouksien velkaantuminen, julkisen sektorin elvytystoimien päättyminen ja kasvava työttömyysaste.

Finanssimarkkinoiden kriisin toipumisjaksolla Euroopassa valmistaudutaan Solvenssi 2-lainsäädäntöön, joka tulee voimaan vuonna 2012. Solvenssi 2-ympäristössä todennäköisesti kaikki sijoittamisen riskinotto johtaa pääomavaatimuksen nousemiseen. Vakavaraisuuspääomavaatimuksen nouseminen voi johtaa siihen, että yhtiöt madaltavat sijoitusriskiään. Aikaisempaa matalampi

sijoitusriski taas voi tarkoittaa vakuutusyhtiöissä matalampia sijoitustuottoja. On vielä osittain epäselvää, millainen kokonaisvaikutus Solvenssi 2-lainsäädännöllä tulee olemaan Euroopan vakuutusyhtiöiden talouteen ja sijoitustoimintaan.

Riskit ja epävarmuustekijät

Finanssialan kilpailutilanne muuttuu edelleen nopeasti ja korkeat työttömyysluvut vaikuttavat kuluttajakäyttäytymiseen. Epävarmojen sijoitustuottojen maailmassa vakuutustoiminnan kannattavuuden ja turvaavan sijoitustoiminnan vaatimukset kasvavat entisestään. Haasteenamme on ylläpitää korkeata palvelutasoa ja samanaikaisesti hallita liikekulujen kasvua ja kannattavuutta.

Vakuutusteknisen vastuuvelan keskeisimmät riskit liittyvät vakuutustuotteiden hinnoitteluun, inflaatioon, korkotason vaihteluun, jälleenvakuutukseen sekä kulleisuudessa tapahtuviin muutoksiin.

Sijoitustoiminnan markkinariskejä ovat mm. osake-, kiinteistö- ja korkoriski. Vuosi 2010 tulee olemaan sijoitustoiminnassa edelleen poikkeuksellinen: normaalitilannetta suurempia riskejä liittyy mm. osakekurssien ja kiinteistöjen arvojen kehitykseen. Lisäksi mahdollinen korkojen nousu aiheuttaa korkosijoitusten käyvin arvoin laskettujen tuottojen pienenemisen, joka vuosina 2010–2011 voi olla merkittävää.

Turvan operatiivisia riskejä ja riskienhallintaa kokonaisuutena käsitellään tilinpäätöksen liitetiedoissa sivuilla 38-46.

Tulevaisuuden näkymät

Vuonna 2010 vietämme Turvan satavuotisjuhlaa. 2000-luvulla yhdistetyn kulusuhteen keskiarvo on ollut 101,1 %, joten asiakkaille on palautunut palveluina yhtiön korvauskulujen ja liikekulujen kautta hieman yli vakuutusmaksutuottojen määrä. Hyötysuhde keskinäisen yhtiön asiakkaan näkökulmasta on siis ollut hyvä. Juhlavuoden kunniaksi suunnittelemme kampanjointia sekä uusille että Turvan nykyisille asiakkaille.

Vuoden 2009 aikana uudistettiin Turvan viisivuotisstrategiaa. Strategiakaudella panostetaan edelleen merkittävästi asiakaspalveluun, korvaustoimintaan ja henkilöstön kehittämiseen. Nopea ja asiakkaiden odotukset ylittävä palvelu on Turvassa tärkeä tavoite 2010-luvulla.

Liikeideansa mukaan Turva jatkaa panostustaan palkansaajaperheisiin ja ammattiliittosektoriin ja pyrkii entistä tarkemmin kohdentamaan myynti- ja markkinointitoimenpiteensä tähän kohderyhmään. Kohdentamisella pyrimme kannattavaan kasvuun vaikeassakin taloustilanteessa.

EMOYHTIÖN TULOKSEN MUODOSTUMINEN

Vakuutustoiminta

Vakuutusten myynti ja vakuutusmaksutulo

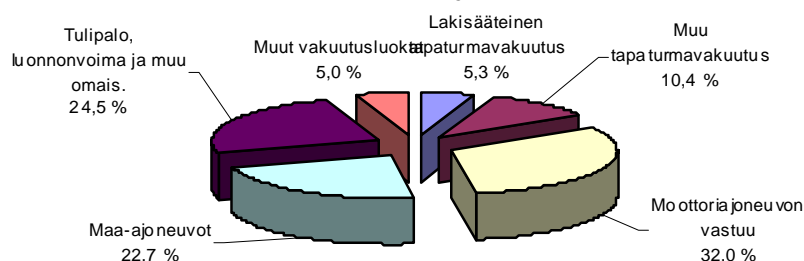
Vuonna 2009 vahinkovakuutusten uusmyynti sisältäen uudet kollektiivivakuu-

tukset oli yhteensä 18,5 miljoonaa euroa (17,8 milj. euroa vuotta aikaisemmin). Myynnin ensisijaisena kohderyhmänä olivat palkansaajaperheet. Turva myy omien vahinkovakuutus tuotteidensa lisäksi Tapiola-ryhmän henki- ja eläkevakuutus tuotteita. Henkivakuutusmyynti on kasvanut etenkin Turvan asiakkaille räätälöidyn Henkikulta-tuotteen lanseerauksen myötä.

Vuonna 2009 Turvan vakuutusmaksutulo kasvoi 10,0 prosenttia. Vakuutusmaksutulon ensivakuutuksen osuus 74,5 miljoonaa euroa jakautui vakuutuslajeille seuraavasti:

	2009 Milj. €	2008 Milj. €	+/- %
Lakisääteinen tapaturmavakuutus	4,0	3,8	3,4
Muu tapaturmavakuutus	7,8	6,3	23,1
Moottoriajoneuvon vastuu	23,9	21,9	8,8
Maa-ajoneuvot	16,9	15,1	12,4
Tulipalo, luonnonvoima ja muu omais.	18,2	17,0	7,5
Muut vakuutusluokat	3,7	3,5	5,0
Yhteensä	74,5	67,6	10,1

Vakuutusmaksutulon jakautuminen 2009

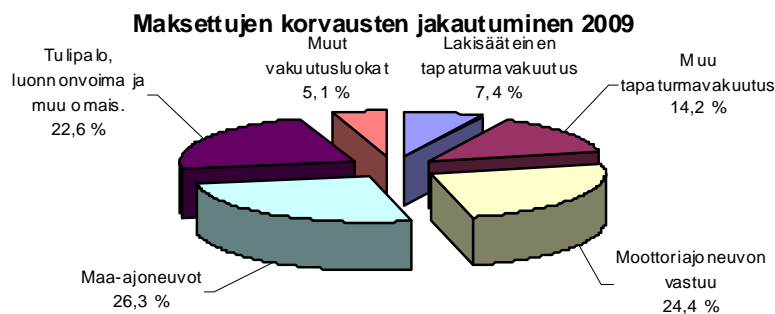
Vuonna 2009 tariffikorotusten vaikutus vakuutusmaksutulon kasvuun oli noin 6,0 prosenttia (1,5 %).

Korvauskulut

Tuloslaskelman maksetut korvaukset vuonna 2009 olivat 48,4 miljoonaa euroa, jossa oli 11,5 % kasvua edelliseen vuoteen verrattuna. Vahinkosuhte oli tilinpäätöksen mukaisena 78,1 prosenttia (76,7 %) ja vertailukelpoisin luvuin ilman laskuperustemuutoksia 75,3 prosenttia (75,6 %).

Ensivakuutuksen maksetut korvaukset ennen jälleenvakuuttajien osuutta ja kaantuivat vakuutuslajeille seuraavasti:

	2009 Milj. €	2008 Milj. €	+/- %
Lakisääteinen tapaturmavakuutus	3,6	3,7	-2,0
Muu tapaturmavakuutus	6,8	5,3	29,9
Moottoriajoneuvon vastuu	11,8	10,4	13,6
Maa-ajoneuvot	12,7	10,7	18,1
Tulipalo, luonnonvoima ja muu omais.	10,9	11,1	-1,9
Muut vakuutusluokat	2,5	2,1	17,6
Yhteensä	48,2	43,2	11,6

Vuonna 2009 laskettiin eläkemutoisen vastuvelan laskuperustekorkoa 0,5 prosenttiyksikköä 3,0 prosenttiin. Lisäksi korvausvastuun laskentaperusteet tarkistettiin kaikissa vahinkovakuutusluokissa. Laskuperustemuutokset lisäsivät korvausvastuuta lakisääteisessä tapaturmavakuutuksessa 0,5 miljoonaa euroa, moottoriajoneuvon vastuuvakuutuksessa 0,8 miljoonaa euroa ja palo- ja muu omaisuusvakuutuksessa 0,4 miljoonaa euroa. Korvausvastuun perustemuutoksilla turvataan asiakkaiden etuja pitkällä aikavälillä.

Jälleenvakuutus

Vuoden 2009 aikana jälleenvakuutussuojaan ei tehty merkittäviä rakenteellisia muutoksia. Menevän jälleenvakuutuksen tulos vuonna 2009 oli yhteensä 0,3 miljoonaa euroa (1,0 milj. euroa) jälleenvakuuttajan hyväksi.

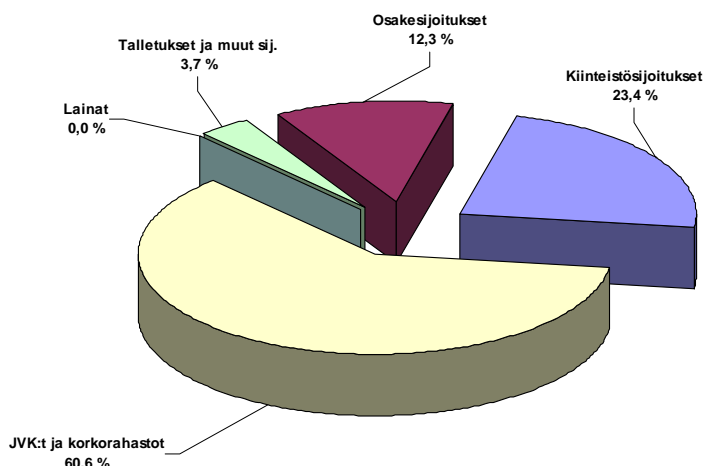
Sijoitustoiminta

Sijoitusten jakauma

Vuoden 2009 lopussa joukkovelkakirjalainojen ja korkorahastojen osuus oli 60,6 prosenttia sijoituksista (46,9 %). Valtioiden lainojen osuus tästä oli noin 56 prosenttia, yritysriskillisten lainojen osuus oli 18 prosenttia ja korkorahastojen osuus 27 prosenttia. Talletusten osuus oli 3,7 prosenttia (21,4 %). Joukkovelkakirjalainojen ja talletusten osalta poikettiin hallituksen erillispäätöksellä hallituksen aikaisemmin antamista allokointirajoista.

Kiinteistösijoitusten osuus mukaan lukien kiinteistöpääomarahastot oli 23,4 prosenttia (25,8 %). Kiinteistösijoituksista sijoituskäytössä oli 72 prosenttia ja oman liiketoiminnan käytössä oli 28 prosenttia. Osakesijoitusten osuus vuoden lopussa oli 12,3 prosenttia (5,7 %). Lainoja ei vuoden lopussa enää ollut: Turvan laina-asiakkaat ohjataan jatkossa Tapiola Pankin asiakkaiksi. Sijoitusten jakauma käyvin arvoin oli 31.12.2009 seuraava:

Sijoitusten 129,2 m€ jakauma 31.12.2009 (%)

Sijoitustoiminnan nettotuotto

Sijoitustoiminnan tuotot olivat 7,7 miljoonaa euroa (7,1 milj. e). Korkotuotot olivat yhteensä 2,7 miljoonaa euroa (3,2 milj. e), vuokratuotot 1,9 miljoonaa euroa (1,9 milj. e) ja osinkotuotot 0,2 miljoonaa euroa (0,6 milj. e). Myyntivoitot olivat 0,5 miljoonaa euroa (0,9 milj. e). Tuottoihin sisältyi lisäksi palautuneita arvonalennuksia yhteensä 2,3 miljoonaa euroa. Sijoitustoiminnan kulut olivat yhteensä 1,7 miljoonaa euroa (5,0 milj. e), joten sijoitustoiminnan nettotuotoksi vuonna 2009 muodostui 6,0 miljoonaa euroa (2,1 milj. e).

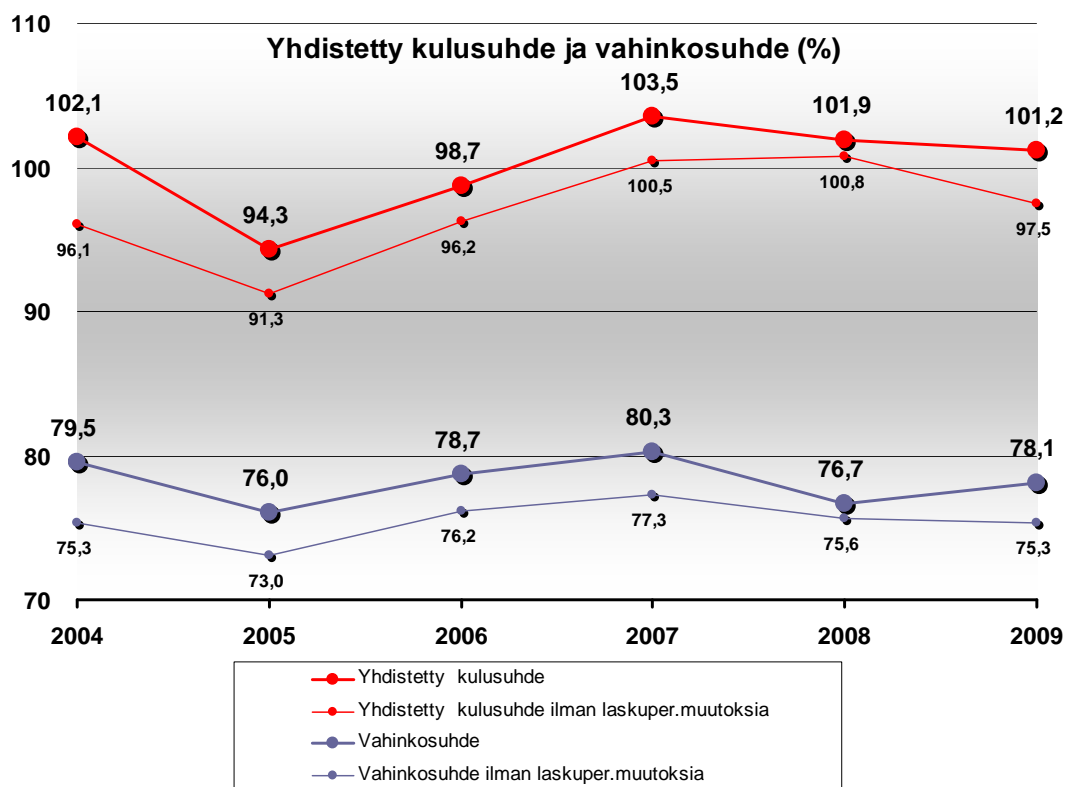
Käyvin arvoin tarkasteltuna Turvan sijoitusomaisuus ilman oman liiketoiminnan käytössä olevia kiinteistöjä tuotti 9,1 prosenttia (1,2 %). Jos mukaan lasketaan oman liiketoiminnan käytössä olevat kiinteistöt, saadaan vuoden 2009 sijoitustoiminnan nettotuotoksi sitoutuneelle pääomalle 8,5 prosenttia. Vuonna 2008 sijoitustoiminnan tuotto sitoutuneelle pääomalle oli 1,1 prosenttia, joten kahden vuoden tuotto oli keskimäärin 4,8 prosenttia vuotta kohden.

Sijoitustoiminnassa varainhoito on ulkoistettu vuokraustoiminnan hoitoa sekä pääosin talletuksia lukuun ottamatta.

Liikekulut, vakuutustekninen kate ja yhdistetty kulusuhde

Varsinaisen toiminnan liikekulut ennen toimintokohtaisia siirtoja ja jälleenvakuutuksen palkkioita olivat 24,8 miljoonaa euroa (23,2 milj. e), eli kasvua edelliseen vuoteen oli 6,7 prosenttia. Liikekulujen määrää lisäsivät asiakaspalvelun parantamiseksi toteutetut järjestelmähankkeet sekä henkilöstöresurssien lisääminen etenkin korvauspalveluissa. Tuloslaskelman liikekulut vuonna 2009 olivat 9,6 miljoonaa euroa (9,6 milj. e) ja tuloslaskelman liikekulusuhteeksi muodostui näin 23,1 % (25,2 %).

Vuoden 2009 vakuutustekninen kate ennen tasoitusmäärän muutosta oli -0,5 miljoonaa euroa (-0,7 milj. e) ja yhdistetty kulusuhde oli 101,2 % (101,9 %). Ilman korvausvastuun laskuperustemuutoksia laskettu ns. vertailukelpoinen yhdistetty kulusuhde oli 97,5 % (100,8 %). Vahinkosuhteen ja yhdistetyn kulusuhteen kehitys vuosina 2004–2009 on esitetty seuraavassa kaaviossa:

Vakavaraisuus

Vuoden 2009 lopussa vakavaraisuuspääoma oli 2,8-kertainen määräysten mukaiseen tavoiterajaan verrattuna. Toimintapääoma oli 28,6 miljoonaa euroa (20,8 milj. e) ja toimintapääoman vähimmäismäärä 8,0 miljoonaa euroa. Tasoituspääoma vahvistui 0,6 miljoonaa euroa ja oli vuoden lopussa 12,3 miljoonaa euroa. Vakavaraisuuspääoma yhteensä oli 40,9 miljoonaa euroa (32,5 milj. e), joten vastuunkantokyky nousi 98 prosenttiin (85 %).

KONSERNI

Keskinäisen Vakuutusyhtiön Turvan konserniin kuuluu emoyhtiön lisäksi viisi kiinteistöosakeyhtiötä ja kaksi asunto-osakeyhtiötä. Konsernitilinpäätöksen luvut eivät olennaisesti poikkea emoyhtiön tilinpäätöksen luvuista.

Keskinäinen Vakuutusyhtiö Tapiola on Turvan emoyhtiö.

YHTEISKUNTAVASTUU

Sosiaalinen ja taloudellinen vastuu

Vahinkovakuutusyhtiöillä on merkittävä yhteiskunnallinen tehtävä lakisääteisen tapaturmavakuutuksen ja liikennevakuutuksen toteuttajana. Lisäksi vakuutusyh-

tiöt tarjoavat asiakkailleen vakuutustuotteita, jotka täydentävät yhteiskunnan tarjoamaa sosiaaliturvaa ja ammattiliittojen jäsenilleen tarjoamaa turvaa.

Turva on keskinäinen vakuutusyhtiö, jonka toiminnan tarkoitus on huolehtia omistaja-asiakkaidensa taloudellisesta turvallisuudesta järjestämällä heille vahinko-, henki- ja eläkevakuutus- sekä sijoitus- ja pankkipalvelut Turvan kautta. Turvan vahinkovakuutustuotteet suunnitellaan asiakaslähtöisesti; tuotekehityksellä pyritään vastaamaan asiakkaiden tarpeisiin myös ympäristön muuttuessa.

Turvan vuorovaikutus sidosryhmien kanssa perustuu yhteiseen arvopohjaan ja historiaan pohjaavaan kumppanuuteen sekä sidosryhmien ja niiden jäsenten taloudellisen turvan toteuttamiseen. Turva tekee yhteistyötä ja käy jatkuvaa vuoropuhelua mm. laajoja kansalaispiirejä edustavien ammattijärjestöjen kanssa. Tämä konkretisoituu Turvan hallinnossa ja päätöksenteossa, jossa sidosryhmät ovat edustettuina.

Turvalla on käytössä avainlipputunnus. Tunnus kertoo, että Turvan tuotteet ja palvelu ovat kotimaisia. Avainlipputunnuksen käyttöoikeuden myöntää Suomalaisen Työn Liiton alkuperämerkkitoimikunta.

Turvan sijoitusomaisuuden tehtävä on turvata omistaja-asiakkaiden, korvauksensaajien ja takuupääomanomistajien taloudellisten oikeuksien toteutuminen. Sijoitustoiminnan strateginen painopiste on sijoitusten turvaavuudessa; sijoitustoiminnassa pyritään varmistamaan hyvä ja tasainen tuotto pääomariskejä välttäen. Sijoitusomaisuudessa kotimaisten ja eurooppalaisten sijoituskohteiden osuus on korkea. Sijoituskohteet pyritään valitsemaan siten, että niiden eettiset arvot ovat linjassa Turvan arvojen ja toimintaperiaatteiden kanssa.

Taloudellinen kannattavuus keskinäisessä yhtiössä tarkoittaa yhtiön vakavaraisuuden ylläpitämistä ja omistajien tuotto- ja palveluodotusten täyttämistä. Riittävä vastuunkantokyky varmistaa, että vakuutusyhtiö säilyttää toimintakykynsä ja selviytyy vastuistaan talouden suhdanteiden vaihtelusta huolimatta.

Hyvän tuloskehityksen seurauksena Turvan vakavaraisuus on kehittynyt 2000-luvulla myönteisesti. Finanssikriisistä huolimatta Turvan vakavaraisuus säilyi hyvällä tasolla vuosina 2008–2009. Kymmenen vuoden tarkastelujaksolla vakavaraisuuspääoma on yli kaksinkertaistunut. Pidemmällä aikavälillä vastuunkantokykyä pyritään edelleen vahvistamaan. Vakavaraisuuden kehittyminen ja onnistunut riskienhallinta mahdollistavat omistaja-asiakasetujen kehittämisen parempana palveluna ja vakuutusturvaan ja vakuutusmaksuihin liittyvinä asiakasetuina.

Ympäristö

Turvalla on ympäristöohjelma, jossa on määritelty tavoitteet, periaatteet ja tärkeimmät käytännön toimenpiteet ympäristöstä huolehtimiselle. Tavoitteena on minimoida Turvan toiminnasta aiheutuvat haitalliset ympäristövaikutukset ja säästää energiaa, tehostaa syntyvien jätteiden kierrätystä, varmistaa ongelmajätteiden asianmukainen talteenotto ja käsittely sekä edistää ympäristöystävällisten ratkaisujen suosimista laite-, materiaali- ja palveluhankinnoissa.

Turvan toimintaa ohjaa kolme periaatetta, joiden mukaan: 1) Turva noudattaa kaikkia ympäristön suojelemiseksi annettuja lakeja, viranomais määräyksiä ja muita normeja, 2) ympäristönäkökohdat tulee ottaa huomioon kaikessa toiminnan suunnittelussa ja päätöksenteossa ja 3) koko Turvan henkilöstön on tiedostettava vastuunsa ympäristöohjelman toteutumisesta.

HENKILÖSTÖ

Henkilöstön saatavuuden ja pysyvyyden varmistaminen olivat edelleen strategian mukaisia painopistealueita. Muita painopistealueita olivat työhyvinvoinnin lisääminen, koulutus ja kehittäminen sekä esimiesviestinnän kehittäminen. Esi- miehet toteuttivat vuonna 2009 ensimmäiset työehtosopimuksen mukaiset palk- kakeskustelut toimihenkilöiden kanssa.

Henkilöstön kanssa yhteistyössä tehdyssä työhyvinvointisuunnitelmassa vahvis- tetut toimenpiteet toteutettiin pääsääntöisesti. Suunnitelmassa haluttiin ottaa huomioon hyvinvoinnin kokonaisuus eri näkökulmien kautta; tavoiteltiin psyy- kistä ja fyysistä hyvinvointia sekä työyhteisön hyvinvointia. Tavoitteena oli edis- tää omaehtoista hyvinvoinnin ylläpitoa. Tiimin tila -tutkimuksella kerättiin palau- tetta erilaisten kehittämistoimenpiteiden ja johtamisen onnistumisesta.

Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä sekä henkilöstölle maksetut palkat ja palkkiot olivat vuonna 2009 ja kahtena edellisenä vuonna seuraavat:

	2009	2008	2007
keskimääräinen lukumäärä	222	198	191
palkat ja palkkiot (1000 e)	8 079	7 583	6 712

Toimitusjohtajalle ja hänen sijaisilleen maksetut palkat ja palkkiot sekä hallinnol- le maksetut palkkiot on esitetty tilinpäätöksen liitetiedoissa. Turvan koko henki- löstö on kannustavan palkkauksen piirissä; suurimmalla osalla henkilöstöstä kannustepalkasta osa perustuu Turvan tulokseen.

YHTIÖN HALLINTO

Vakuutuksenottajat ja takuupääoman omistajat ovat Keskinäisen Vakuutusyhti- ön Turvan osakkaita eli omistajia. Osakkaat pääsevät yhtiökokouksessa vaikut- tamaan Turvan päätöksentekoon, ja lisäksi asiakkailla on omistaja- asiakkuuteen perustuvia etuisuuksia. Turvan takuupääoman omistajia ovat muun muassa SAK, 13 ammattiliittoa, kaksi työväenyhteisöä ja Tapiola-ryhmä. Turvan takuupääoman määrä on 7.655.914,41 euroa ja takuupääoman osuuk- sien lukumäärä on 4552 osuutta.

Vakuutuksenottajilla ja takuupääoman omistajilla on oikeus vaikuttaa ja käyttää päätösvaltaa yhtiökokouksessa, joka on ylin päätösvaltaa käyttävä elin. Yhtiö- kokous mm. vahvistaa tuloslaskelman ja taseen, päättää voiton tai tappion käyt- tämisestä, päättää vastuuvapaudesta hallituksen ja hallintoneuvoston jäsenille sekä toimitusjohtajalle sekä valitsee hallintoneuvoston jäsenet ja tilintarkastajat. Varsinainen yhtiökokous pidetään kerran vuodessa, yleensä toukokuussa. Kut- su yhtiökokoukseen julkaistaan hallituksen päättämässä sanomalehdissä.

Hallintoneuvoston tehtävänä on mm. valvoa Turvan hallintoa. Lisäksi hallintoneuvosto valitsee ja vapauttaa hallituksen jäsenet. Yhtiökokous valitsee hallintoneuvoston jäsenet kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Jäsenistä on vuosittain erovuorossa kolmasosa tai sitä lähinnä vastaava määrä. Tällä hetkellä hallintoneuvoston jäsenmäärä on 32. Hallintoneuvoston jäsenistä useat ovat ammattiliiton edustajia. Hallintoneuvoston kokoonpano on esitetty tilinpäätöksen sivulla 54.

Hallituksen tehtävänä on huolehtia Turvan hallinnosta ja toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä. Hallitus mm. päättää Turvan strategiasta, toimintasuunnitelmista ja budjetista. Hallintoneuvosto valitsee hallitukseen kalenterivuodeksi kerrallaan kahdeksan jäsentä sekä yhden henkilökohtaisen varajäsenen.

Hallituksen kokoonpano vuonna 2009 oli seuraava:

- Jarkko Eloranta, toimialajohtaja, Helsinki
- Anja Lahermaa, varatuomari, Helsinki
- Harri Lauslahti, toimitusjohtaja, Kauniainen
- Pekka Palola, johtaja, Tampere
- Jari Saine, yhtiöryhmän johtaja, Helsinki
- Heikki Salonen, järjestöpäällikkö, Helsinki
- Kyösti Suokas, II puheenjohtaja, Helsinki
- Heikki Venho, sijoitusjohtaja, Espoo

Hallituksen puheenjohtajana toimi Heikki Salonen sekä varapuheenjohtajana Jari Saine.

Turvan johtoryhmä valmistelee asioita hallituksen päätettäväksi ja valvoo päätösten toteutumista. Lisäksi johtoryhmä päättää työjärjestyksensä mukaisesti erikseen mainituista asioista, kuten mm. vakuutusehdoista ja tariffeista. Vuoden 2009 lopussa johtoryhmään kuului toimitusjohtaja ja neljä johtajaa:

- Minna Metsälä, toimitusjohtaja
- Jussi Ilveskoski, johtaja, vakuutukset ja korvaukset, toimitusjohtajan sijainen
- Timo Laukas, johtaja, sijoitukset ja laskenta
- Janne Mäkinen, johtaja, viestintä ja yhteiskuntasuhteet
- Eija Räsänen, johtaja, myynti ja markkinointi.

Turvalla on yhteensä 19 aluetoimikuntaa eri puolilla maata. Niissä on jäseniä yhteensä noin 150. Aluetoimikuntien jäsenet ovat asiakkaiden edustajia. Valtaosa heistä on järjestöaktiiveja.

HALLITUKSEN VOITONJAKOEHDOTUS

Emoyhtiön tilikauden voitto oli 3.591.519,11 euroa. Tilikauden päättyessä emoyhtiön voitonjakokelpoiset varat olivat 14.117.139,47 euroa. Hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että tilikauden voitosta maksetaan takuupääoman omistajille korkoa 3,5 % eli 267.957,03 euroa ja 100.000 euroa siirretään yhtiöjärjestyksen 4 §:ssä tarkoitettuun käyttörahastoon ja 3.223.562,08 euroa siirretään voittovarojen tilille omaan pääomaan.

TULOSLASKELMA

1.1. - 31.12.2009

1.1. - 31.12.2008

VAKUUTUSMAKSUTUOTOT

Vakuutusmaksutulo	74 704 300,29	67 894 707,36
Jälleenvakuuttajien osuus	-30 575 853,01	-28 251 794,93
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-2 600 605,00	-1 510 937,00
Jälleenvakuuttajien osuus	26 712,00	-57 833,00
Vakuutusmaksutuotot	<u>41 554 554,28</u>	<u>38 074 142,43</u>

KORVAUSKULUT

Maksetut korvaukset	-48 449 421,82	-43 454 917,52
Jälleenvakuuttajien osuus	19 172 266,00	17 985 018,00
Korvausvastuun muutos	-4 649 589,00	-4 203 341,00
Jälleenvakuuttajien osuus	1 460 710,00	471 462,00
Korvauskulut	<u>-32 466 034,82</u>	<u>-29 201 778,52</u>

YHTEISTAKUUERÄN MUUTOS

-29 731,00 -36 746,00

LIIEKULUT

-9 588 339,19 -9 578 903,92

VAKUUTUSTEKNINEN KATE/TULOS ENNEN TASOITUSMÄÄRÄN MUUTOSTA

-529 550,73 -743 286,01

TASOITUSMÄÄRÄN MUUTOS VAKUUTUSTEKNINEN KATE/TULOS

-639 797,00 -978 765,00
-1 169 347,73 -1 722 051,01

SIJOITUSTOIMINTA

Sijoitustoiminnan tuotot	7 719 189,00	7 128 592,98
Sijoitustoiminnan kulut	-1 749 934,27	-5 009 969,43
Sijoitustoiminnan nettotuotto	<u>5 969 254,73</u>	<u>2 118 623,55</u>

MUUT TUOTOT JA KULUT

Muut tuotot	197 199,84	295 491,22
Muut kulut	-14 346,97	-7 131,26
Muut tuotot ja kulut	<u>182 852,87</u>	<u>288 359,96</u>

VOITTO ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA

4 982 759,87 684 932,50

TILINPÄÄTÖSSIIRROT

Poistoeron muutos -45 846,77 -124 537,82

TULOVEROT

Tilikauden ja aikaisempien tilikausien verot -1 344 249,36 -137 018,88
Laskennalliset verot -1 144,63 -1 168,35

TILIKAUDEN VOITTO

3 591 519,11

422 207,45

TASE

31.12.2009

31.12.2008

VASTAAVAA

AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

Aineettomat oikeudet	412 933,30	454 880,63
Muut pitkävaikutteiset menot	4 201 033,52	4 136 561,22
Aineettomat hyödykkeet	<u>4 613 966,82</u>	<u>4 591 441,85</u>

SIJOITUKSET

Kiinteistösijoitukset		
Kiinteistöt ja kiint.osakk.	24 392 625,31	24 565 637,28
Lainasaamiset kons.yrit.	0,00	155 100,99
Kiinteistösijoitukset	<u>24 392 625,31</u>	<u>24 720 738,27</u>
Muut sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	34 165 220,14	9 310 420,33
Rahoitusmarkkinavälineet	54 849 549,18	48 889 856,99
Kiinnelainasaamiset	0,00	18 715,50
Muut lainasaamiset	0,00	44 991,90
Talletukset	4 760 000,00	24 400 000,00
Muut sijoitukset	<u>93 774 769,32</u>	<u>82 663 984,72</u>
Jälleenvak.talletesaamiset		
Jälleenvakuutustalletteet	38 142,22	41 566,90
Sijoitukset	<u>118 205 536,85</u>	<u>107 426 289,89</u>

SAAMISET

Ensivakuutustoiminnasta	14 658 005,26	13 659 348,62
Jälleenvakuutustoiminnasta	402 770,96	735 296,25
Muut saamiset	2 224 790,31	1 870 425,51
Laskennallinen verosaaminen	112 253,42	113 398,05
Saamiset	<u>17 397 819,95</u>	<u>16 378 468,43</u>

MUU OMAISUUS

Aineelliset hyödykkeet		
Koneet ja kalusto	1 267 961,11	1 280 447,17
Aineelliset hyödykkeet	<u>1 267 961,11</u>	<u>1 280 447,17</u>
Rahat ja pankkisaamiset	1 838 975,14	1 993 330,13
Muu omaisuus	166 545,63	159 045,63
Muu omaisuus	<u>3 273 481,88</u>	<u>3 432 822,93</u>

SIIRTOSAAMISET

Korot ja vuokrat	1 298 750,16	1 727 040,39
Muut siirtosaamiset	102 863,10	370 372,72
Siirtosaamiset	<u>1 401 613,26</u>	<u>2 097 413,11</u>

VASTAAVAA YHTEENSÄ

144 892 418,76

133 926 436,21

TASE

31.12.2009

31.12.2008

VASTATTAVAA

OMA PÄÄOMA

Pohjarahasto	504 563,78	504 563,78
Takuupääoma	7 655 914,41	7 655 914,41
Ylikurssirahasto	7 871,19	7 871,19
Muut rahastot	50 000,00	50 000,00
Ed.tilikausien voitto	10 475 620,36	10 321 369,94
Tilikauden voitto	3 591 519,11	422 207,45
Oma pääoma	<u>22 285 488,85</u>	<u>18 961 926,77</u>

TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ

Poistoero	275 275,37	229 428,60
-----------	------------	------------

VAKUUTUSTEKNINEN VASTUUVELKA

Vakuutusmaksuvastuu	28 825 706,00	26 225 101,00
Jälleenvakuuttajien osuus	-117 038,00	-90 326,00
Korvausvastuu	81 004 716,00	76 355 127,00
Jälleenvakuuttajien osuus	-8 079 442,00	-6 618 732,00
Tasointusmäärä	12 294 815,00	11 655 018,00
Yhteistakuuerä	1 358 553,00	1 328 822,00
Vakuutustekninen vastuovelka	<u>115 287 310,00</u>	<u>108 855 010,00</u>

VELAT

Ensivakuutustoiminnasta	625 122,39	576 532,35
Jälleenvakuutustoiminnasta	925 716,93	986 011,31
Muut velat	3 793 901,09	2 721 502,50
Velat	<u>5 344 740,41</u>	<u>4 284 046,16</u>

SIIRTOVELAT

Siirtovelat	1 699 604,13	1 596 024,68
-------------	--------------	--------------

VASTATTAVAA YHTEENSÄ

	<u>144 892 418,76</u>	<u>133 926 436,21</u>
--	-----------------------	-----------------------

RAHOITUSLASKELMA

31.12.2009

31.12.2008

Liiketoiminnan rahavirta

Voitto varsinaisesta toiminnasta/ voitto ennen satunnaisia eriä	4 982 759,87	684 932,50
Oikaisut		
Vakuutusteknisen vastuuvelan muutos	6 432 300,00	6 316 160,00
Sijoitusten arvonalentumiset ja arvonorotukset	-2 138 143,32	2 867 311,77
Suunnitelman mukaiset poistot	897 685,34	640 918,67
Muut oikaisut	-195 604,73	-792 907,91
Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta	<u>9 978 997,16</u>	<u>9 716 415,03</u>
Käyttöpääoman muutos:		
Lyhytaikaisten korottomien liike- saamisten lisäys(-)/vähennys(+)	-323 551,67	-330 950,32
Lyhytaikaisten korottomien velkojen lisäys(+)/vähennys(-)	<u>1 164 273,70</u>	<u>109 426,63</u>
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja	<u>10 819 719,19</u>	<u>9 494 891,34</u>
Maksetut korot ja maksut muista liiketoiminnan rahoituskuluista	102 730,37	187 337,37
Maksetut välittömät verot	-1 344 249,36	-137 018,88
Rahavirta ennen satunnaisia eriä	<u>9 578 200,20</u>	<u>9 545 209,83</u>

Liiketoiminnan rahavirta

9 578 200,20   **9 545 209,83**

Investointien rahavirta

Investoinnit sijoituksiin(pl.rahavarat)	-8 649 852,96	-8 080 401,00
Luovutustulot sijoituksista (pl.rahavarat)	91 729,73	604 402,19
Aineettomien ja aineellisten hyödyk- keiden sekä muun omaisuuden investoinnit ja luovutustulot (netto)	-906 474,93	-2 377 330,03

Investointien rahavirta

-9 464 598,16   **-9 853 328,84**

Rahoituksen rahavirta

Maksetut takuupääoman korot	-267 957,03	-306 236,59
-----------------------------	-------------	-------------

Rahoituksen rahavirta

-267 957,03   **-306 236,59**

Rahavarojen muutos

-154 354,99   **-614 355,60**

Rahavarat tilikauden alussa	1 993 330,13	2 607 685,73
Rahavarat tilikauden lopussa	1 838 975,14	1 993 330,13
	-154 354,99	-614 355,60

TULOSLASKELMAN LIITETIEDOT**VAKUUTUSMAKSUTULO**

	31.12.2009	31.12.2008
Vahinkovakuutus		
Ensivakuutus		
Kotimaasta	74 481 370,27	67 648 124,16
ETA valtiosta		
Muista valtioista		
Jälleenvakuutus	<u>222 930,02</u>	<u>246 583,20</u>
Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta	74 704 300,29	67 894 707,36

VAKUUTUSMAKSUTULOSTA VÄHENNETYT ERÄT

	31.12.2009	31.12.2008
Luottotappiot vakuutusmaksusaamisista	425 354,16	673 057,44
Jakojärjestelmämaksut	2 971 783,98	2 919 287,02
Vakuutusmaksuvero	14 102 708,34	13 072 847,58
Palosuojelumaksu	170 391,06	157 505,00
Liikenneturvallisuusmaksu	242 942,48	223 017,55
Työturvallisuusmaksu	<u>65 782,12</u>	<u>62 813,33</u>
	17 978 962,14	17 108 527,92

KOKONAISLIIKEKULUT TOIMINNOITTAIN

	31.12.2009	31.12.2008
Maksetut korvaukset	5 284 271,16	4 289 206,23
Liikekulut	9 588 339,19	9 578 903,92
Sijoitustoiminnan hoitokulut	<u>254 738,20</u>	<u>508 307,48</u>
Yhteensä	15 127 348,55	14 376 417,63

TULOSLASKELMAN ERÄ LIIKEKULUT

	31.12.2009	31.12.2008
Vakuutusten hankintamenot		
Ensivakuutuksen palkkiot	2 892 571,04	2 941 099,00
Tulevan jälleenvakuutuksen palkkiot	1 738,04	1 425,76
Muut vakuutusten hankintamenot	6 002 507,17	8 914 948,25
Vakuutusten hoitokulut	4 330 098,48	4 683 129,52
Hallintokulut	5 996 302,46	4 816 469,15
Menevän jälleenvakuutuksen palkkiot (-)	<u>-9 634 878,00</u>	<u>-8 835 643,00</u>
Yhteensä	9 588 339,19	9 578 903,92

VAHINKOVAKUUTUKSEN VAKUUTUSLUOKKARYHMÄKOHTAINEN TULOS

	Vakuutus- maksutulo ennen jv:n osuutta	Vakuutus- maksutuotot ennen jv:n osuutta	Korvaus- kulut ennen jv:n osuutta	Liikekulut ennen jv:n palkkioita ja voitto-os.	Jälleenvakuuttajien osuus	Vakuutustekninen kate ennen yhteistakuuerän ja tas.määrän muutosta
Ensivakuutus						
Lakisääteinen tapaturma						
2009	3 971 705,18	3 976 897,18	-3 170 397,06	-1 031 610,67	-161 310,01	-386 420,56
2008	3 839 293,12	3 838 650,12	-3 896 748,93	-955 977,49	435 632,74	-578 443,56
2007	4 243 015,03	4 245 563,03	-3 876 831,28	-757 845,66	252 721,70	-136 392,21
Muu tapaturma ja sairaus						
2009	7 750 702,35	7 172 995,35	-8 150 055,06	-3 333 115,87	780 961,23	-3 529 214,35
2008	6 295 434,81	6 128 766,81	-5 809 866,94	-2 703 559,42	241 551,51	-2 143 108,04
2007	5 676 310,25	5 533 578,25	-5 931 986,90	-2 380 725,99	90 529,67	-2 688 604,97
Moottoriajoneuvon vastuu						
2009	23 856 156,49	23 157 948,49	-14 073 631,87	-5 038 732,22	-514 690,21	3 530 894,19
2008	21 925 278,74	21 483 463,74	-13 463 337,12	-4 544 540,86	-835 186,09	2 640 399,67
2007	20 657 774,66	19 661 972,66	-13 301 913,15	-3 931 055,14	-751 210,07	1 677 794,30
Maa-ajoneuvo						
2009	16 942 134,19	16 192 765,19	-12 891 117,12	-4 300 292,17	453 166,32	-545 477,78
2008	15 071 263,55	14 515 861,55	-11 194 064,13	-4 276 852,46	239 191,39	-715 863,65
2007	13 683 526,15	13 080 199,15	-9 969 797,94	-3 756 674,02	219 281,76	-426 991,05
Palo- ja muu omaisuusvahinko						
2009	18 248 401,21	17 740 800,21	-11 878 703,16	-4 813 210,05	-882 608,08	166 278,92
2008	16 980 296,88	16 608 008,88	-10 582 497,63	-5 123 943,36	-1 093 527,58	-191 959,68
2007	16 051 511,96	15 720 662,96	-10 678 403,09	-4 527 903,66	-455 359,67	58 996,54
Muu ensivakuutus						
2009	3 712 270,85	3 639 358,85	-2 582 906,53	-659 542,29	-32 795,85	364 114,18
2008	3 536 557,07	3 562 436,07	-2 408 132,50	-781 676,51	-55 727,04	316 900,02
2007	3 822 368,53	3 758 751,53	-2 675 968,10	-705 662,98	-19 167,93	357 952,52
Ensivakuutus yhteensä						
2009	74 481 370,27	71 880 765,27	-52 746 810,80	-19 176 503,27	-357 276,60	-399 825,40
2008	67 648 124,16	66 137 187,16	-47 354 647,25	-18 386 550,09	-1 068 065,06	-672 075,24
2007	64 134 506,58	62 000 727,58	-46 434 900,46	-16 059 867,45	-663 204,54	-1 157 244,87
Jälleenvakuutus						
2009	222 930,02	222 930,02	-352 200,02	-46 713,92	75 989,59	-99 994,33
2008	246 583,20	246 583,20	-303 611,27	-27 996,83	50 560,13	-34 464,77
2007	224 410,61	224 410,61	-336 732,50	-25 437,45	65 789,54	-71 969,80
Yhteensä						
2009	74 704 300,29	72 103 695,29	-53 099 010,82	-19 223 217,19	-281 287,01	-499 819,73
2008	67 894 707,36	66 383 770,36	-47 658 258,52	-18 414 546,92	-1 017 504,94	-706 540,01
2007	64 358 917,19	62 225 138,19	-46 771 632,96	-16 085 304,90	-597 415,00	-1 229 214,67
Yhteistakuuerän muutos						
2009						-29 731,00
2008						-36 746,00
2007						-42 735,00
Tasoisuuden muutos						
2009						-639 797,00
2008						-978 765,00
2007						60 386,00
Vakuutustekninen kate						
2009						-1 169 347,73
2008						-1 722 051,01
2007						-1 211 563,67

SIJOITUSTOIMINNAN NETTOTUOTON ERITTELY

	31.12.2009	31.12.2008
SIJOITUSTOIMINNAN TUOTOT		
Tuotot kiinteistösijoituksista		
Korkotuotot	206,21	223,39
Muut tuotot	1 896 540,22	1 938 705,25
	<u>1 896 746,43</u>	<u>1 938 928,64</u>
Tuotot muista sijoituksista		
Osinkotuotot	176 931,15	636 538,39
Korkotuotot		
Konserniyrityksiltä	7 691,51	71 341,98
Muilta	2 785 774,99	3 231 807,39
Muut tuotot	13 740,81	16 677,75
	<u>2 984 138,46</u>	<u>3 956 365,51</u>
Arvon alentumisten palautukset	2 318 456,71	338 693,90
Myyntivoitot	519 847,40	894 604,93
Yhteensä	<u><u>7 719 189,00</u></u>	<u><u>7 128 592,98</u></u>
SIJOITUSTOIMINNAN KULUT		
Kulut kiinteistösijoituksista		
Konserniyrityksille	913 839,58	1 253 747,16
Muulle	116 183,94	63 927,17
	<u>1 030 023,52</u>	<u>1 317 674,33</u>
Kulut muista sijoituksista	87 813,17	135 156,08
Korkokulut ja muut vieraan pääoman kulut	14 917,20	52 181,29
	<u>102 730,37</u>	<u>187 337,37</u>
Arvon alentumiset	180 313,39	3 206 005,67
Rakennusten suunnitelmapoistot	8 749,32	8 749,32
Myyntitappiot	428 117,67	290 202,74
Yhteensä	<u><u>1 749 934,27</u></u>	<u><u>5 009 969,43</u></u>
SIJOITUSTOIMINNAN NETTOTUOTTO TULOSLASKELMASSA	<u><u>5 969 254,73</u></u>	<u><u>2 118 623,55</u></u>

TASEEN LIITETIEDOT

AINEETTOMIEN JA AINEELLISTEN HYÖDYKKEIDEN MUUTOKSET

	Aineettomat oikeudet ja pitkä- vaikutteiset menot	Kalusto ja muut ain. hyödykkeet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2009	6 208 334,04	2 816 578,93	9 024 912,97
Lisäykset	657 360,42	327 306,01	984 666,43
Vähennykset	0,00	-128 892,60	-128 892,60
Hankintameno 31.12.2009	6 865 694,46	3 014 992,34	9 880 686,80
Kertyneet poistot 1.1.2009	-1 616 892,19	-1 377 086,13	-2 993 978,32
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot		50 701,10	50 701,10
Tilikauden poistot	-634 835,45	-254 100,57	-888 936,02
Kertyneet poistot 31.12.2009	-2 251 727,64	-1 580 485,60	-3 832 213,24
Kirjanpitoarvo 31.12.2009	4 613 966,82	1 434 506,74	6 048 473,56

KIINTEISTÖSIJOITUSTEN ERITTELY

Kiinteistösijoitusten muutokset

	Kiinteistöt ja kiinteistö- osakkeet	Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä
Hankintameno 1.1.2009	20 125 403,26	155 100,99
Lisäykset	123 737,35	0,00
Vähennykset	-478 415,07	-155 100,99
Hankintameno 31.12.2009	19 770 725,54	0,00
Kertyneet poistot 1.1.2009	-104 974,82	
Tilikauden poistot	-8 749,32	
Kertyneet poistot 31.12.2009	-113 724,14	
Arvon alentumiset 1.1.2009	-1 990 164,02	
Tilikauden arvonalentumisen palautukset	190 415,07	
Arvon alentumiset 31.12.2009	-1 799 748,95	
Arvonkorotukset 1.1.2009	6 535 372,86	
Tilikauden arvonkorotuksen palautus	0,00	
Arvonkorotukset 31.12.2009	6 535 372,86	
Kirjanpitoarvo 31.12.2009	24 392 625,31	0,00

	31.12.2009	31.12.2008
OMASSA KÄYTÖSSÄ OLEVAT KIINTEISTÖT		
JA KIINTEISTÖOSAKKEET		
Jäljellä oleva hankintahinta	7 961 353,54	7 714 571,73
Kirjanpitoarvo	8 213 635,43	7 966 853,62
Käypä arvo	8 569 128,94	8 070 815,92

SIJOITUKSET SAMAN KONSERNIN YRITYKSISSÄ

		Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä
Kiinteistö Oy Turvarinne		
Hankintameno 31.12.2009 (=1.1.2009)	6 795 652,64	
Kirjanpitoarvo 31.12.2009	<u>6 795 652,64</u>	
Osakeyhtiö Hämeenkatu 25		
Hankintameno 31.12.2009 (=1.1.2009)	4 268 851,77	
Arvon alentumiset 31.12.2009 (=1.1.2009)	-218 644,30	
Arvonkorotukset 31.12.2009(=1.1.2009)	2 894 792,53	
Kirjanpitoarvo 31.12.2009	<u>6 945 000,00</u>	
As Oy Tammelanpuistokatu 30-32		
Hankintameno 1.1.2009	1 666 350,86	155 100,99
Lisäykset	123 737,35	-155 100,99
Hankintameno 31.12.2009 (=1.1.2009)	1 790 088,21	0,00
Arvonkorotukset 31.12.2009(=1.1.2009)	2 906 287,37	
Kirjanpitoarvo 31.12.2009	<u>4 696 375,58</u>	<u>0,00</u>
Kiinteistö Oy Hervannan Turva		
Hankintameno 31.12.2009 (=1.1.2009)	21 876,77	
Arvonkorotukset 31.12.2009(=1.1.2009)	252 281,89	
Kirjanpitoarvo 31.12.2009	<u>274 158,66</u>	
Kiinteistö Oy Hervannan Kauppuri		
Hankintameno 31.12.2009 (=1.1.2009)	837 988,94	
Arvonkorotukset 31.12.2009 (=1.1.2009)	482 011,06	
Kirjanpitoarvo 31.12.2009	<u>1 320 000,00</u>	
As Oy Hervannan Lauri		
Hankintameno 1.1.2009	207 895,08	
Vähennykset	0,00	
Lisäys	1 074 922,50	
Kirjanpitoarvo 31.12.2009	<u>1 282 817,58</u>	
Kiinteistö Oy Jankan Liikekeskus		
Hankintameno 31.12.2009(=1.1.2009)	<u>663 396,41</u>	
Kirjanpitoarvo 31.12.2009 yhteensä	<u>21 977 400,87</u>	<u>0,00</u>

TYTÄRYHTIÖT	Kotipaikka	Omistus- osuus
Oy Hämeenkatu 25	Tampere	100,00 %
Kiinteistö Oy Turvarinne	Tampere	100,00 %
Kiinteistö Oy Hervannan Turva	Tampere	100,00 %
Kiinteistö Oy Hervannan Kauppuri	Tampere	100,00 %
As Oy Hervannan Lauri	Tampere	100,00 %
As Oy Tammelanpuistikatu 30-32	Tampere	96,60 %
Kiinteistö Oy Jankan Liikekeskus	Tampere	55,00 %

MUUT OSAKKEET JA OSUDET (>0,5 milj.eur)

	Osakk. lkm kpl	Osuus kaik. osakk. ja ää- nistä%	Kirjanpito- arvo
Tapiola Aasia-Tyynimeri	294 770,6		2 389 148,91
Tapiola Hyvinvointi	123 973,6		1 249 475,59
Tapiola, Eurooppa	97 920,0		1 178 006,02
Tapiola, Kehittyvät Markkinat	160 670,5		3 042 624,92
Tapiola, Tulevaisuus	105 713,7		660 419,48
Tapiola Pitkäkorko	664 178,6		9 722 325,52
Tapiola, High Yield	127 991,2		1 522 940,22
Tapiola Yrityskorko	838 529,4		8 495 631,91
Sentica kasvurahasto II Ky			536 106,68
Tapiola KR IV Ky			529 480,92

MUUT LAINASAAMISET ERITTELY VAKUUDEN MUKAAN

31.12.2009 31.12.2008

Muu vakuus		
Muu vakuus	0,00	1 334,00
Jäljellä oleva hankintameno	0,00	1 334,00
Ei vakuudelliset jäljellä oleva hankintameno yhteensä	0,00	43 657,90
	0,00	44 991,90

SIJOITUSTEN KÄYPÄ ARVO JA ARVOSTUSERO

	Jäljellä oleva hankintameno	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
Kiinteistösijoitukset			
Kiinteistöt	103 138,19	103 138,19	258 400,00
Konserniyhtiöosakkeet	15 442 028,01	21 977 400,87	26 689 152,64
Muut kiinteistöosakkeet	2 312 086,25	2 312 086,25	2 695 378,28
Lainasaamiset konserniyrityksiltä	0,00	0,00	0,00
Muut sijoitukset			
Osakkeet ja osuudet	32 948 143,12	32 948 143,12	36 080 621,10
Rahoitusmarkkinavälineet	56 066 596,21	56 066 626,21	58 633 669,19
Talletukset	4 760 000,00	4 760 000,00	4 760 000,00
Jälleenvakuutustalletesaamiset	<u>38 142,22</u>	<u>38 142,22</u>	<u>38 142,22</u>
Sijoitukset 31.12.2009	<u>111 670 134,00</u>	<u>118 205 536,86</u>	<u>129 155 363,43</u>
Rahoitusmarkkinavälineiden jäljellä oleva hankintameno sisältää korkotuotoiksi tai niiden vähennykseksi jaksotettua nimellisarvon ja hankintahinnan erotusta	<u>61 318,90</u>		
Kirjanpitoarvo sisältää			
Tuloutettuja arvonkorotuksia		<u>6 535 372,86</u>	
Arvostusero (käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus)			<u>10 949 826,57</u>

SAAMISET KONSERNIYHTIÖILTÄ

	31.12.2009	31.12.2008
Lainasaamiset	0,00	155 100,99
	<u>0,00</u>	<u>155 100,99</u>

OMAN PÄÄOMAN MUUTOKSET TILIKAUDEN AIKANA

Pohjarahasto 31.12.2009	504 563,78	504 563,78
Takuupääoma 31.12.2009	7 655 914,41	7 655 914,41
Ylikurssirahasto 31.12.2009	7 871,19	7 871,19
Käyttörahasto 31.12.2009	50 000,00	50 000,00
Ed.tilikausien voitto 1.1.2009	10 743 577,39	10 627 606,53
-Jaettu takuupääoman korko	-267 957,03	-306 236,59
Tilikauden voitto	3 591 519,11	422 207,45
	<u>22 285 488,85</u>	<u>18 961 926,77</u>

VOITONJAKOKELPOISET VARAT:

Käyttörahasto	50 000,00	50 000,00
Tilikauden voitto	3 591 519,11	422 207,45
+ Ed.tilikausien voitto	10 475 620,36	10 321 369,94
Voitonjakokelpoiset varat yhteensä	<u>14 117 139,47</u>	<u>10 793 577,39</u>

TASEeseen SISÄLTYMÄTTÖMÄT LEASINGVASTUUT

	31.12.2009
Lease Plan Finland Oy	
- leasingautot	
Tilikaudella 2010 maksettava määrä	38 313,90
Myöhemmin maksettava määrä	60 819,83
	<u>99 133,73</u>
Tukirahoitus Oy	
- postimaksukoneet	
Tilikaudella 2010 maksettava määrä	23 069,62
Myöhemmin maksettava määrä	70 978,41
	<u>94 048,03</u>

HENKILÖSTÖÄ JA TOIMIELINTEN JÄSENIÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT

HENKILÖSTÖKULUT

	2009	2008
Palkat ja palkkiot	8 079 183,79	7 582 861,56
Eläkekulut, perusturva	1 386 301,85	1 260 070,03
Eläkekulut, vapaaehtoinen	92 272,67	141 940,25
Muut henkilösivukulut	398 187,32	461 297,68
Yhteensä	<u>9 955 945,63</u>	<u>9 446 169,52</u>

JOHDON PALKAT JA PALKKIOT

Toimitusjohtajat ja toimitusjohtajan sijaiset	236 970,92	262 179,07
Hallitukselle suoritettut palkat ja palkkiot	33 040,00	34 200,00
Hallintoneuvostolle suoritettut palkat ja palkkiot	16 630,00	13 300,00

HENKILÖSTÖN KESKIMÄÄRÄINEN LUKUMÄÄRÄ TILIKAUDEN AIKANA

	2009	2008
Konttorihenkilöstö	193	167
Myyntihenkilöstö	27	30
Kiinteistöhenkilöstö	2	1
	<u>222</u>	<u>198</u>

TILINTARKASTAJAN PALKKIOT

	2009	2008
Tilintarkastuspalkkiot	40 997,12	46 729,71
Veroneuvonta	427,00	9 453,11

VAKAVARAISUUSTUNNUSLUVUT

	31.12.2009	31.12.2008
Toimintapääoma		
- Oma pääoma ehdotetun voitonjaon vähentämisen jälkeen	22 017 531,82	18 693 969,74
- Tilinpäätössiirtojen kertymä	275 275,37	229 428,60
- Omaisuuden käypien arvojen ja taseen kirjanpitoarvojen välinen arvostusero	10 949 826,57	6 532 105,47
- Aktivoidut vakuutusten hankintamenot ja aineettomat hyödykkeet (-)	-4 613 966,82	-4 591 441,85
- Taseen ulkopuoliset sitoumukset	-71 571,60	-59 651,44
	28 557 095,34	20 804 410,52
Vakuutusyhtiölain 11 luvun 7 §:n toimintapääoman vähimmäismäärä	8 033 461,23	7 410 667,05
Runsasvahinkoisten vuosien varalle vakuutustekniseen vastuuelkaan sisältyvä tasoitusmäärä	12 294 815,00	11 655 018,00
Tasoitusmäärä suhteessa täyteen määräänsä %	31	32
Vastuunkantokyky prosentteina eli toimintapääoma ja tasoitusmäärä suhteessa omalla vastuulla oleviin vakuutusmaksutuottoihin 12 edeltävältä kuukaudelta (%)	98	
- vuodelta 2008	85	
- vuodelta 2007	95	
- vuodelta 2006	95	
- vuodelta 2005	82	
Vakavaraisuuspääoma prosentteina vakuutusteknisestä vastuuelasta eli toimintapääoma ja tasoitusmäärä suhteessa omalla vastuulla olevaan vakuutustekniseen vastuuelkaan vähennettynä tasoitusmäärällä ja 75%:lla sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuuelasta (%)	40	
- vuodelta 2008	33	
- vuodelta 2007	36	
- vuodelta 2006	39	
- vuodelta 2005	35	

TUNNUSLUVUT JA ANALYYSIT

	2009	2008	2007	2006	2005
Vakuutusmaksutulo (ennen jv-osuutta), €	74 704 300	67 894 707	64 358 917	60 765 532	56 978 726
Vahinkosuuhde (prosentteina)	78,1	76,7	80,3	78,7	76,0
Korvauskulut ilman perustekorkokulua (+/-), €	31 394 321	28 163 462	27 419 981	26 040 077	23 114 583
Vahinkosuuhde ilman perustekorkokulua (prosentteina)	75,5	74,0	77,5	76,2	73,4
Liikekulusuhde (prosentteina)	23,1	25,2	23,2	20,0	18,2
Yhdistetty kulusuhde (prosentteina)	101,2	101,9	103,5	98,7	94,3
Yhdistetty kulusuhde ilman perustekorkokulua (prosentteina)	98,6	99,1	100,7	96,3	91,6
Liikevoitto (+) tai tappio (-), €	5 622 557	1 663 698	4 863 824	4 947 523	4 284 084
Taseen ulkopuolisten arvostuserojen, käyvän arvon rahaston ja arvonkorotusrahaston muutos *) (+/-), €	4 417 721	-902 575	-727 130	3 745 871	1 335 842
Kokonaistulos *), (+/-) €	10 040 278	761 122	4 136 694	8 693 394	5 619 926
Korkokulut ja muut rahoituskulut (+), €	0	0	0	0	0
Perustekorkokulu (+), €	1 071 714	1 038 317	993 311	847 093	824 565
Kokonaispääoman tuotto ilman sij.sid.vakuutusta prosentteina (käyvin arvoin)	7,5	1,3	4,0	8,2	6,2
Sijoitustoiminnan nettotuotto-% käyvin arvoin sitoutuneelle pääomalle (+/-)	8,5	1,1	4,9	8,3	4,4
Toimintapääoma, €	28 557 095	20 804 411	22 847 003	21 806 420	16 162 125
Tasoisuusmäärä, €	12 294 815	11 655 018	10 676 253	10 736 639	9 776 471
Vakavaraisuuspääoma, €	40 851 910	32 459 429	33 523 256	32 543 059	25 938 596
Vakavaraisuuspääoma prosentteina vastuuvelasta	39,7	33,4	36,5	39,0	34,6
Vakuutusmaksutuotot 12 kuukaudelta (jv-osuuden jälkeen), €	41 554 554	38 074 142	35 399 417	34 152 196	31 487 923
Vastuunkantokyky prosentteina	98,3	85,3	94,7	95,3	82,4
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä tilikauden aikana	222	198	191	186	178

Tulosanalyysi

	2009	2008	2007	2006	2005
	€	€	€	€	€
Vakuutusmaksutuotot (+/-)	41 554 554	38 074 142	35 399 417	34 152 196	31 487 923
Korvauskulut (-/+)	-32 466 035	-29 201 779	-28 413 292	-26 887 170	-23 939 148
Liikekulut (-)	-9 588 339	-9 578 904	-8 215 340	-6 834 675	-5 740 699
Muut vakuutustekniset tuotot ja kulut (+/-)	-29 731	-36 746	-42 735	-42 061	-29 156
Vakuutustekninen kate ennen tasoisuusmäärän muutosta (+/-)	-529 551	-743 286	-1 271 950	388 290	1 778 920
Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut, arvonkorotukset ja niiden oikaisut sekä arvomuutokset (+/-)	5 969 255	2 118 624	6 029 330	4 370 233	2 495 191
Muut tuotot ja kulut (+/-)	182 853	288 360	106 444	189 000	9 973
Osuus osakkuusyritysten voitosta (+) tai tappiosta (-)	0	0	0	0	0
Liikevoitto (+) tai tappio (-)	5 622 557	1 663 698	4 863 824	4 947 523	4 284 084

*)

Vuonna 2006 kiinteistösijoitusten arviointiprosessi uudistettiin ja kiinteistösijoitusten käyvien arvojen määrittämisessä käytettiin ulkopuolisten asiantuntijoiden lausuntoja. Tämän seurauksena kiinteistösijoitusten positiivinen arvostusero kasvoi noin 3,9 miljoonaa euroa, joka sisältyi kertaluonteisena eränä arvostuseron muutokseen ja käyvin arvoin laskettuun kokonaistulokseen vuonna 2006.

Tasoitumäärän muutos (-/+)	-639 797	-978 765	60 386	-960 168	-1 619 839
Voitto (+) tai tappio (-) ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	4 982 760	684 933	4 924 210	3 987 355	2 664 245
Tilinpäätössiirrot	-45 847	-124 538	-104 891		45 000
Tuloverot ja muut välittömät verot (-/+)	-1 345 394	-138 187	-1 262 187	-1 104 660	-964 131
Tilikauden voitto (+) tai tappio (-)	3 591 519	422 207	3 557 132	2 882 695	1 745 114

Sijoitustoiminnan nettotuottoerittely

	2009	2008	2007	2006	2005
	€	€	€	€	€
Suorat nettotuotot	3 710 522	3 963 169	3 347 720	2 791 651	2 670 656
Lainasaamiset	13 169	8 562	10 231	4 906	56 941
Joukkovelkakirjalainat	2 073 180	1 949 181	1 898 277	1 538 315	1 366 742
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset	565 281	1 105 774	455 932	281 185	197 380
Osakkeet ja osuudet	146 351	211 594	321 935	261 606	183 443
Kiinteistösijoitukset	1 103 857	1 192 154	1 123 039	1 012 357	942 882
Muut sijoitukset	46 618	41 480	33 494	-20 628	21 654
Sijoituslajeille kohdistamattomat tuotot, kulut ja liikekulut	-237 933	-545 577	-495 188	-286 090	-98 386
Arvonmuutokset kirjanpidossa ¹⁾	2 258 732	-1 844 545	2 681 610	1 578 582	-175 464
Osakkeet ja osuudet	1 640 336	-1 679 751	1 612 084	1 425 201	863 873
Joukkovelkakirjalainat	502 749	0	0	0	0
Kiinteistösijoitukset	76 695	0	132 897	-416 423	-1 049 083
Muut sijoitukset	38 953	-164 794	936 629	569 804	9 746
Sijoitustoiminnan nettotuotot kirjanpidossa	5 969 255	2 118 624	6 029 330	4 370 233	2 495 192
Arvostuserojen muutos ²⁾	4 417 721	-902 575	-727 130	3 745 871	1 335 843
Osakkeet ja osuudet	1 772 809	-3 043 813	-271 445	1 065 413	1 431 899
Joukkovelkakirjalainat	2 195 781	2 111 216	-565 268	-1 196 509	-146 610
Kiinteistösijoitukset *)	449 113	107 385	68 968	3 889 893	0
Muut sijoitukset	19	-77 362	40 615	-12 925	50 554
Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin	10 386 976	1 216 048	5 302 200	8 116 104	3 831 035
Johdannaisten osuus sijoitustoiminnan nettotuotoista	0	0	0	0	0

1) Myyntivoitot ja tappiot sekä muut kirjanpidon arvonmuutokset

2) Taseen ulkopuoliset arvonmuutokset

*)

Vuonna 2006 kiinteistösijoitusten arviointiprosessi uudistettiin ja kiinteistösijoitusten käypien arvojen määrittämisessä käytettiin ulkopuolisten asiantuntijoiden lausuntoja. Tämän seurauksena kiinteistösijoitusten positiivinen arvostusero kasvoi noin 3,9 miljoonaa euroa, joka sisältyy kertaluonteisena eränä arvostuseron muutokseen ja käyvin arvoin laskettuun kokonaistulokseen vuonna 2006.

Sijoitusjakauma (käyvin arvoin)

	2009	
	€	%
Lainasaamiset ¹⁾	0	0,0
Joukkovelkakirjalainat ^{1), 2)}	79 465 987	60,9
<i>*sisältää korkorahastoja</i>	20 760 198	15,9
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset ^{1), 2), 3)}	4 941 561	3,8
<i>*sisältää korkorahastoja</i>	143 419	0,1
Osakkeet ja osuudet	15 177 004	11,6
Kiinteistösijoitukset ⁴⁾	30 172 412	23,1
<i>*sisältää sijoitusrahastoja ja yhteissijoitusyhtiöitä</i>	529 481	0,4
Muut sijoitukset	687 596	0,5
Sijoitukset yhteensä	130 444 560	100,0

Jvk-salkun modifioitu duraatio

4,041

- 1) Sisältää kertyneet korot
2) Korkorahastoista pitkän koron rahastot sisältyvät joukkovelkakirjalainoihin ja lyhyen koron rahastot muihin rahoitusmarkkinavälineisiin
3) Sisältää taseen sijoituksiin kuuluvat talletukset
4) Sisältää niiden sijoitusrahastojen osuudet ja sijoitukset niihin rinnastettaviin yhteissijoitusyhtiöihin, jotka sijoittavat kiinteistöihin ja kiinteistöyhteisöihin.

Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle 1.1. - 31.12.2009

	Sijoitustoim. nettotuotot käyvin arvoin € 2009	Sitoutunut pääoma € 2009	Tuotto - % sitoutuneelle pääomalle 2009
Lainasaamiset	13 169	32 260	40,8
Joukkovelkakirjalainat ³⁾	4 771 710	66 079 642	7,2
<i>*josta korkorahastoja</i>	1 503 566	11 017 077	13,6
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset ³⁾	598 164	15 648 527	3,8
<i>*josta korkorahastoja</i>	32 233	1 028 672	3,1
Osakkeet ja osuudet	3 559 495	10 550 691	33,7
Kiinteistösijoitukset ⁴⁾	1 629 664	29 847 171	5,5
<i>*josta sijoitusrahastoja ja yhteissijoitusyhtiöitä</i>	-6 305	264 740	
Muut sijoitukset	52 706	616 778	8,5
Sijoitukset yhteensä	10 624 909	122 775 069	8,7
Sijoituslajille kohdistamattomat tuotot, kulut ja liikekulut	-237 933	0	
Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin	10 386 976	122 775 069	8,5

³⁾ Sisältää ko. sijoituksiin tilastoitavien korkorahastojen tuotot

⁴⁾ Sisältää kiinteistösijoituksiin tilastoitavien sijoitusrahastojen ja yhteissijoitusyhtiöiden tuotot
Kiinteistösijoitukset sisältävät myös oman liiketoiminnan käytössä olevat kiinteistösijoitukset.

KONSERNITULOSLASKELMA

	1.1. - 31.12.2009	1.1. - 31.12.2008
VAKUUTUSMAKSUTUOTOT		
Vakuutusmaksutulo	74 670 194,71	67 862 621,25
Jälleenvakuuttajien osuus	-30 575 853,01	-28 251 794,93
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-2 600 605,00	-1 510 937,00
Jälleenvakuuttajien osuus	26 712,00	-57 833,00
Vakuutusmaksutuotot	<u>41 520 448,70</u>	<u>38 042 056,32</u>
KORVAUSKULUT		
Maksetut korvaukset	-48 449 421,82	-43 454 917,52
Jälleenvakuuttajien osuus	19 172 266,00	17 985 018,00
Korvausvastuun osuus	-4 649 589,00	-4 203 341,00
Jälleenvakuuttajien osuus	1 460 710,00	471 462,00
Korvauskulut	<u>-32 466 034,82</u>	<u>-29 201 778,52</u>
YHTEISTAKUUERÄN MUUTOS	-29 731,00	-36 746,00
LIIEKULUT	<u>-9 588 339,19</u>	<u>-9 578 903,92</u>
VAKUUTUSTEKNINEN KATE/TULOS ENNEN TASOITUSMÄÄRÄN MUUTOSTA	-563 656,31	-775 372,12
TASOITUSMÄÄRÄN MUUTOS	-639 797,00	-978 765,00
VAKUUTUSTEKNINEN KATE	<u>-1 203 453,31</u>	<u>-1 754 137,12</u>
SIJOITUSTOIMINTA		
Sijoitustoiminnan tuotot	7 960 805,00	7 289 400,52
Sijoitustoiminnan kulut	-2 479 086,35	-5 507 210,03
Sijoitustoiminnan nettotuotto	<u>5 481 718,65</u>	<u>1 782 190,49</u>
MUUT TUOTOT JA KULUT		
Muut tuotot	202 494,33	1 379 391,28
Muut kulut	-14 379,75	-1 082 524,97
Muut tuotot ja kulut	<u>188 114,58</u>	<u>296 866,31</u>
VOITTO ENNEN VEROJA	4 466 379,92	324 919,68
TULOVEROT		
Tilikauden ja aikaisempien tilikausien verot	-1 344 249,36	-137 018,88
Laskenn.verovelan muutos	24 528,33	-51 882,08
Tuloverot	<u>-1 319 721,03</u>	<u>-188 900,96</u>
VÄHEMMISTÖOSUUEDET	<u>1 196,77</u>	<u>6 870,99</u>
TILIKAUDEN VOITTO	<u><u>3 147 855,66</u></u>	<u><u>142 889,71</u></u>

KONSERNITASE

31.12.2009

31.12.2008

VASTAAVAA

AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

Aineettomat oikeudet	414 127,82	456 075,15
Muut pitkävaikutteiset menot	4 201 033,52	4 136 561,22
Aineettomat hyödykkeet	<u>4 615 161,34</u>	<u>4 592 636,37</u>

SIJOITUKSET

Kiinteistösijoitukset		
Kiinteistöt ja kiint.osakk.	23 378 959,24	24 102 992,35
Kiinteistösijoitukset	<u>23 378 959,24</u>	<u>24 102 992,35</u>
Muut sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	34 165 220,14	9 310 420,33
Rahoitusmarkkinavälineet	54 849 549,18	48 889 856,99
Kiinnelainasaamiset	0,00	18 715,50
Muut lainasaamiset	0,00	44 991,90
Talletukset	4 760 000,00	24 400 000,00
Muut sijoitukset	<u>93 774 769,32</u>	<u>82 663 984,72</u>
Jälleenvak.talletesaamiset		
Jälleenvakuutustalletteet	38 142,22	41 566,90
Sijoitukset	<u>117 191 870,78</u>	<u>106 808 543,97</u>

SAAMISET

Ensivakuutustoiminnasta	14 658 005,26	13 659 348,62
Jälleenvakuutustoiminnasta	402 770,96	735 296,25
Muut saamiset	2 224 790,31	1 870 425,51
Laskennallinen verosaaminen	112 253,42	113 398,05
Saamiset	<u>17 397 819,95</u>	<u>16 378 468,43</u>

MUU OMAISUUS

Aineelliset hyödykkeet		
Koneet ja kalusto	1 267 961,11	1 280 447,17
Aineelliset hyödykkeet	<u>1 267 961,11</u>	<u>1 280 447,17</u>
Rahat ja pankkisaamiset	2 170 383,06	2 417 887,00
Muu omaisuus	166 545,63	159 045,63
Muu omaisuus	<u>3 604 889,80</u>	<u>3 857 379,80</u>

SIIRTOSAAMISET

Korot ja vuokrat	1 298 750,16	1 727 040,39
Muut siirtosaamiset	150 066,93	383 532,35
Siirtosaamiset	<u>1 448 817,09</u>	<u>2 110 572,74</u>

VASTAAVAA YHTEENSÄ

144 258 558,96

133 747 601,31

KONSERNITASE

31.12.2009

31.12.2008

VASTATTAVAA

OMA PÄÄOMA

Pohjarahasto	504 563,78	504 563,78
Takuupääoma	7 655 914,41	7 655 914,41
Ylikurssirahasto	7 871,19	7 871,19
Muut rahastot	50 000,00	50 000,00
Ed.tilikausien voitto	9 710 244,48	9 835 311,81
Tilikauden voitto	3 147 855,66	142 889,71
Oma pääoma	<u>21 076 449,52</u>	<u>18 196 550,90</u>

VÄHEMMISTÖOSUUS

	563 242,67	560 180,09
--	------------	------------

VAKUUTUSTEKNINEN VASTUUVELKA

Vakuutusmaksuvastuu	28 825 706,00	26 225 101,00
Jälleenvakuuttajien osuus	-117 038,00	-90 326,00
Korvausvastuu	81 004 716,00	76 355 127,00
Jälleenvakuuttajien osuus	-8 079 442,00	-6 618 732,00
Tasointumäärä	12 294 815,00	11 655 018,00
Yhteistakuuerä	1 358 553,00	1 328 822,00
Vakuutustekninen vastuovelka	<u>115 287 310,00</u>	<u>108 855 010,00</u>

VELAT

Ensivakuutustoiminnasta	625 122,39	576 532,35
Jälleenvakuutustoiminnasta	925 716,93	986 011,31
Muut velat	3 793 901,09	2 693 048,16
Laskennallinen verovelka	139 490,98	165 163,93
Velat	<u>5 484 231,39</u>	<u>4 420 755,75</u>

SIIRTOVELAT

Siirtovelat	<u>1 847 325,38</u>	<u>1 715 104,57</u>
-------------	---------------------	---------------------

VASTATTAVAA YHTEENSÄ

144 258 558,96

133 747 601,31

KONSERNI RAHOITUSLASKELMA

31.12.2009

31.12.2008

Liiketoiminnan rahavirta

Voitto varsinaisesta toiminnasta/ voitto ennen satunnaisia eriä	4 466 379,92	324 919,68
Oikaisut		
Vakuutustekninen vastuuvelan muutos	6 432 300,00	6 316 160,00
Sijoitusten arvonalentumiset ja arvonorotukset	-2 138 143,32	2 867 311,77
Suunnitelman mukaiset poistot	1 333 142,84	1 093 922,17
Muut oikaisut	-194 460,10	-791 739,56
Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta	<u>9 899 219,34</u>	<u>9 810 574,06</u>
Käyttöpääoman muutos:		
Lyhytaikaisten korottomien liike- saamisten lisäys(-)/vähennys(+)	-357 595,87	-347 126,71
Lyhytaikaisten korottomien velkojen lisäys(+)/vähennys(-)	<u>1 195 696,45</u>	<u>191 093,46</u>
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja	<u>10 737 319,92</u>	<u>9 654 540,81</u>
Maksetut korot ja maksut muista liiketoiminnan rahoituskuluista	102 730,37	187 337,37
Maksetut välittömät verot	-1 319 721,03	-188 900,96
Rahavirta ennen satunnaisia eriä	<u>9 520 329,26</u>	<u>9 652 977,22</u>

Liiketoiminnan rahavirta

9 520 329,26

9 652 977,22

Investointien rahavirta

Investoinnit sijoituksiin(pl.rahavarat)	-8 239 727,38	-7 642 112,67
Luovutustulot sijoituksista (pl.rahavarat)	91 729,73	604 402,19
Vähemmistöosuuden lisäys/vähennys	-1 196,77	-6 870,99
Aineettomien ja aineellisten hyödyk- keiden sekä muun omaisuuden investoinnit ja luovutustulot (netto)	-1 350 681,75	-2 839 082,85

Investointien rahavirta

-9 499 876,17

-9 883 664,32

Rahoituksen rahavirta

Maksetut takuupääoman korot	-267 957,03	-306 236,59
Rahoituksen rahavirta	<u>-267 957,03</u>	<u>-306 236,59</u>

Rahavarojen muutos

-247 503,94

-536 923,69

Rahavarat tilikauden alussa	2 417 887,00	2 954 810,69
Rahavarat tilikauden lopussa	2 170 383,06	2 417 887,00

KONSERNITULOSLASKELMAN LIITETIEDOT

VAKUUTUSMAKSUTULO

	31.12.2009	31.12.2008
Vahinkovakuutus		
Ensivakuutus		
Kotimaasta	74 447 264,69	67 616 038,05
ETA valtiosta		
Muista valtioista		
Jälleenvakuutus	<u>222 930,02</u>	<u>246 583,20</u>
Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta	74 670 194,71	67 862 621,25

VAKUUTUSMAKSUTULOSTA VÄHENNETYT ERÄT

	31.12.2009	31.12.2008
Luottotappiot vakuutusmaksusaamisista	425 354,16	673 057,44
Jakojärjestelmämaksut	2 971 783,98	2 919 287,02
Vakuutusmaksuvero	14 102 708,34	13 072 847,58
Palosuojelumaksu	170 391,06	157 505,00
Liikenneturvallisuusmaksu	242 942,48	223 017,55
Työturvallisuusmaksu	<u>65 782,12</u>	<u>62 813,33</u>
	17 978 962,14	17 108 527,92

KOKONAISLIIKEKULUT TOIMINNOITTAIN

	31.12.2009	31.12.2008
Maksetut korvaukset	5 284 271,16	4 289 206,23
Liikekulut	9 588 339,19	9 578 903,92
Sijoitustoiminnan hoitokulut	<u>254 738,20</u>	<u>508 307,48</u>
Yhteensä	15 127 348,55	14 376 417,63

TULOSLASKELMAN ERÄ LIIKEKULUT

	31.12.2009		31.12.2008	
Vakuutusten hankintamenot				
Ensivakuutuksen palkkiot	2 892 571,04		2 941 099,00	
Tulevan jälleenvakuutuksen palkkiot	1 738,04		1 425,76	
Muut vakuutusten hankintamenot	6 002 507,17	8 896 816,25	5 972 423,49	8 914 948,25
Vakuutusten hoitokulut		4 330 098,48		4 683 129,52
Hallintokulut		5 996 302,46		4 816 469,15
Menevän jälleenvakuutuksen palkkiot (-)		<u>-9 634 878,00</u>		<u>-8 835 643,00</u>
Yhteensä		9 588 339,19		9 578 903,92

SIJOITUSTOIMINNAN NETTOTUOTON ERITTELY

	31.12.2009	31.12.2008
SIJOITUSTOIMINNAN TUOTOT		
Tuotot kiinteistösijoituksista		
Muut tuotot	2 138 362,43	2 087 804,51
	<u>2 138 362,43</u>	<u>2 087 804,51</u>
Tuotot muista sijoituksista		
Osinkotuotot	176 931,15	636 538,39
Korkotuotot	2 793 466,50	3 315 081,04
Muut tuotot	13 740,81	16 677,75
	<u>2 984 138,46</u>	<u>3 968 297,18</u>
Arvonalentumisten palautukset	2 318 456,71	338 693,90
Myyntituotot	519 847,40	894 604,93
Yhteensä	<u>7 960 805,00</u>	<u>7 289 400,52</u>
SIJOITUSTOIMINNAN KULUT		
Kulut kiinteistösijoituksista	1 323 718,10	1 361 911,43
Kulut muista sijoituksista	87 813,17	135 156,08
Korkokulut ja muut vieraan pääoman kulut	14 917,20	52 181,29
	<u>1 426 448,47</u>	<u>1 549 248,80</u>
Arvonalennukset	180 313,39	3 206 005,67
Rakennusten suunnitelmapoistot	444 206,82	461 752,82
Myyntitappiot	428 117,67	290 202,74
Yhteensä	<u>2 479 086,35</u>	<u>5 507 210,03</u>
	<u>2 479 086,35</u>	
SIJOITUSTOIMINNAN NETTOTUOTTO TULOSLASKELMASSA	<u>5 481 718,65</u>	<u>1 782 190,49</u>

KONSERNITASEEN LIITETIEDOT

AINEETTOMIEN JA AINEELLISTEN HYÖDYKKEIDEN MUUTOKSET

	Aineettomat oikeudet ja pitkä- vaikutteiset menot	Kalusto	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2009	6 209 528,56	2 816 578,93	9 026 107,49
Lisäykset	657 360,42	327 306,01	984 666,43
Vähennykset	0,00	-128 892,60	-128 892,60
Hankintameno 31.12.2009	6 866 888,98	3 014 992,34	9 881 881,32
Kertyneet poistot 1.1.2009	-1 616 892,19	-1 377 086,13	-2 993 978,32
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	0,00	50 701,10	50 701,10
Tilikauden poistot	-634 835,45	-254 100,57	-888 936,02
Kertyneet poistot 31.12.2009	-2 251 727,64	-1 580 485,60	-3 832 213,24
Kirjanpitoarvo 31.12.2009	4 615 161,34	1 434 506,74	6 049 668,08

KIINTEISTÖSIJOITUSTEN ERITTELY

Kiinteistösijoitusten muutokset

	Kiinteistöt ja kiinteistö- osakkeet
Hankintameno 1.1.2009	25 004 062,56
Lisäykset	129 189,03
Vähennykset	-478 415,07
Hankintameno 31.12.2009	24 654 836,52
Kertyneet poistot 1.1.2009	-7 392 271,51
Tilikauden poistot	-444 206,82
Kertyneet poistot 31.12.2009	-7 836 478,33
Arvonkorotukset 31.12.2009	6 560 601,05
Kirjanpitoarvo 31.12.2009	23 378 959,24

OMAN PÄÄOMAN MUUTOKSET TILIKAUDEN AIKANA	31.12.2009	31.12.2008
Pohjarahasto 31.12.2009(=1.1.2009)	504 563,78	504 563,78
Takuupääoma 31.12.2009(=1.1.2009)	7 655 914,41	7 655 914,41
Ylikurssirahasto 31.12.2009(=1.1.2009)	7 871,19	7 871,19
Muut rahastot	50 000,00	50 000,00
Edellisten tilikausien voitto 1.1.2009	9 978 201,52	10 141 548,40
- Jaettu takuupääoman korko	-267 957,03	-306 236,59
	9 710 244,49	9 835 311,81
Tilikauden voitto	<u>3 147 855,66</u>	<u>142 889,71</u>
	<u>12 858 100,15</u>	<u>9 978 201,52</u>
	<u>21 076 449,52</u>	<u>18 196 550,90</u>
VÄHEMMISTÖOSUUS		
Vähemmistöosuus 1.1.2009	560 180,09	567 051,11
- omistusosuuden muutos (3,4% 125.274,67)	4 259,34	0,00
- tilikauden muutos	-1 196,77	-6 870,99
Vähemmistöosuus 31.12.2009	<u>563 242,67</u>	<u>560 180,09</u>

KONSERNIN TASEESEEN SISÄLTYMÄTTÖMÄT LEASINGVASTUUT

	31.12.2009
Lease Plan Finland Oy	
- leasingautot	
Tilikaudella 2010 maksettava määrä	38 313,90
Myöhemmin maksettava määrä	60 819,83
	<u>99 133,73</u>
Tukirahoitus Oy	
- postimaksukoneet	
Tilikaudella 2010 maksettava määrä	23 069,62
Myöhemmin maksettava määrä	70 978,41
	<u>94 048,03</u>

KONSERNIN HENKILÖSTÖÄ JA TOIMIELINTEN JÄSENIÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT

HENKILÖSTÖKULUT

	2009	2008
Palkat ja palkkiot	8 079 183,79	7 582 861,56
Eläkekulut, perusturva	1 386 301,85	1 260 070,03
Eläkekulut, vapaaehtoinen	92 272,67	141 940,25
Muut henkilösivukulut	398 187,32	461 297,68
Yhteensä	<u>9 955 945,63</u>	<u>9 446 169,52</u>

JOHDON PALKAT JA PALKKIOT

Toimitusjohtajat ja toimitusjohtajan sijaiset	236 970,92	262 179,07
Hallitukselle suoritettut palkat ja palkkiot	33 040,00	34 200,00
Hallintoneuvostolle suoritettut palkat ja palkkiot	16 630,00	13 300,00

HENKILÖSTÖN KESKIMÄÄRÄINEN LUKUMÄÄRÄ TILIKAUDEN AIKANA

	2009	2008
Konttorihenkilöstö	193	167
Myyntihenkilöstö	27	30
Kiinteistöhenkilöstö	2	1
	<u>222</u>	<u>198</u>

TILINTARKASTAJAN PALKKIOT

	2 009	2008
Tilintarkastuspalkkiot	44 542,52	50 579,71
Veroneuvonta	427,00	9 453,11

TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

RISKIT JA RISKIENHALLINTA

RISKIENHALLINNAN YLEISET PERIAATTEET

Yleistä

Riskienhallinnalla tarkoitetaan liiketoiminnasta aiheutuvien ja liiketoimintaan olennaisesti liittyvien riskien tunnistamista, arviointia, rajoittamista ja valvontaa. Riskienhallinnan järjestämisestä kokonaisvastuu on yhtiön hallituksella.

Hallitus määrittää yhtiön eri toimintojen riskienhallinnan tavoitteet, riskinoton rajat, vastuut, mittarit ja valvontaperiaatteet. Hallitus seuraa säännöllisesti riskienhallinnan tilaa ja keskeisten riskien kehitystä.

Sisäiseen valvontaan ja riskienhallintaan liittyvät eri tahojen vastuut ja velvollisuudet on dokumentoitu. Sisäinen tarkastus tukee Turvan johtoa ja hallitusta riskienhallinnan ja valvonnan toteuttamisessa ja kehittämisessä. Turva ostaa sisäisen tarkastuksen palvelut Tapiola-ryhmältä.

Turvan riskienhallinta tähtää yhtiön vakavaraisuuden ja kannattavuuden turvaamiseen, riskien varhaiseen tunnistamiseen ja niiden hallintaan. Riskienhallinnasta kokonaisuutena vastaa Turvan organisaatiossa toimitusjohtaja. Riskienhallintasuunnitelman hyväksyy yhtiön hallitus.

Hallitus tarkastelee vuosittain Turvan strategiaa ja Turvan strategisia riskejä ja tekee niihin tarvittavat muutokset. Strategian ja strategisten riskien käsittely tapahtuu erillisessä strategiakokouksessa. Riskeille arvioidaan asteikon 1-5 mukaan toteutumisen todennäköisyys ja saman arvosteluasteikon mukaan toteutumisen vaikutus. Näiden lukujen tulo osoittaa riskin kokonaismerkityksen. Mikäli jokin riski ylittää tietyn pisterajan, sen katsotaan vaativan välittömiä toimenpiteitä ja sen riskin suhteen laaditaan yksilöity hallintasuunnitelma.

VAKUUTUSRISKIEN HALLINTA

Riskien määrittely ja riskienhallintastrategiat

Yhtiötasolla toiminnan keskeisimmät riskit liittyvät

- vakuutustuotteiden ja vakuutuslajien hinnoitteluun,
- jälleenvakuutussuojiiin sekä
- vakuutustekniseen vastuuelkaan.

Vakuutusteknisen vastuuelan keskeisimmät riskit ovat korvausvastuun riittävyys sekä toimintaympäristön yleiset riskit kuten inflaatio, korkotason vaihtelu sekä kuolleisuudessa tapahtuvat muutokset.

Hinnoitteluriskillä tarkoitetaan vakuutusmaksujen kattavuutta suhteessa vakuutus sopimuksista aiheutuviin korvaussuorituksiin ja liikekuluihin. Tärkeimmät hinnoitteluriskit liittyvät käytettyjen tariffimallien riskimaksujen riittävyyteen sekä kannattavuuden ja vahinkojen seurannan prosesseihin sekä niiden huomioon ottamiseen vakuutusten hinnoittelussa ja vastuunvalinnassa.

Jälleenvakuutussuojiiin liittyvät riskit koskevat suurten yksittäisten riskikohteiden vakuuttamisessa noudatettavia periaatteita. Lisäksi kumulatiiviset vahingot ja EML-arvioihin (Estimated Maximum Loss) liittyvät arviointivirheet voivat toteutuessaan olla huomattavan vahingollisia.

Jälleenvakuutussuojiiin liittyvää riskiä hallitaan Turvan hallituksen määrittämien periaatteiden mukaan. Jälleenvakuutuksesta tuotetaan säännöllisin väliajoin sopimuskohtaiset analyysit kunkin vakuutusluokan jälleenvakuutuksen toteutumisen seuraamiseksi.

Korvausvastuun keskeisimmät yleiset riskit ovat inflaatio, korkotason vaihtelu sekä kuolleisuudessa tapahtuvat muutokset. Inflaatoriski liittyy kassavirralltaan pitkäkestoisiin vahinkoihin. Tällaisia ovat erityisesti lakisääteisten vakuutuslajien eläkemuotoiset korvaukset ja sairaanhoitoon ja kuntoutukseen liittyvät korvaukset.

Korkotason vaihtelusta aiheutuva riski liittyy eläkemuotoisiin korvauksiin. Korvausvastuuta laskettaessa näistä aiheutuvat pitkäkestoiset kassavirrat diskontataan laskuperustekorolla. Yhtiötasolla riski toteutuu, mikäli tulevaisuudessa ei saada vähintään perustekorona mukaista tuottoa diskontattua vastuovelkaa kattavalle omaisuudelle.

Kuolevuusriski tarkoittaa korvausmenon arviointiin liittyvää epävarmuutta, joka johtuu tulevan kuolevuuskehityksen arvioinnin epävarmuudesta. Kuolevuusriski koskee lähinnä lakisääteisen tapaturma-, liikenne- ja potilasvakuutuksen vastuuelkaan sisältyvien eläkemuotoisten korvausten pääoma-arvoista muodostuvaa eläkevastuuta. Nämä eläkevastuut ovat pääosin elinikäisiä. Eläkevastuiden kuolevuusriski realisoituu, jos kuolevuus osoittautuukin tulevina vuosina oletettua alhaisemmaksi, jolloin eläkkeitä joudutaan maksamaan oletettua pitempään.

Vakuutusteknisen vastuuelan riittävyysriski liittyy erityisesti vakuutuslajeihin, joiden lopullisten korvausten selviäminen kestää useita vuosia. Tällaisia ovat erityisesti henkilö- ja vastuuvakuutusten korvaukset.

Vakuutusteknisen vastuuelan laskuperusteissa määritellään eri vakuutusluokkien vastuuelan määräytymisperiaatteet. Laskuperusteissa pyritään korkotason, kuolevuuden sekä muiden määräytymisperiaatteiden osalta turvaavuuteen. Vastuuelan riittävyttä seurataan vuosittain ja tarvittaessa vastuuelan perusteisiin tehdään muutoksia.

Vakuutustekniseen vastuuelkaan kuuluu myös tasoitusmäärä, joka on varaus mahdollisten tulevien huonojen vahinkovuosien tuloksen tasaamiseksi. Käytännössä tasoitusmäärä yleensä vahvistuu, kun vahinkosuhte on parempi kuin kymmenen edellisen tilivuoden vahinkosuhteen keskiarvo. Lisäksi tasoitusmäärää on mahdollista vahvistaa Finanssivalvonnalta anottavien perustevakoiden avulla.

Riskienhallintaprosessit

Vakuutusten hinnoittelu- ja kannattavuustavoitteiden toteutumisesta sekä vastuunvalinnasta vastaa Turvan johtoryhmä. Vakuutustuotteiden hinnoittelun riskivastaavuuteen kiinnitetään erityistä huomiota. Tuotekehitysryhmä ja vakuutusyksiköt ohjaavat riskivastaavan ja oikeudenmukaisen hinnoittelun toteutumisesta.

Hinnoitteluun ja vakuutusmaksutasoon liittyviä riskejä hallitaan raportointi- ja laskentajärjestelmien jatkuvalla kehittämisellä. Järjestelmien avulla saadaan oikeata ja ajan tasalla olevaa tietoa, jotta mahdolliset virheet maksutasossa saadaan nopeasti korjattua. Liikenne- ja autovakuutuksissa on käytössä bonusjärjestelmä, jolloin seuraavan vuoden maksut nousevat vahingon sattumissa. Lisäksi lakisääteisessä tapaturmavakuutuksessa suurasiakkaiden on valittava erikoismaksujärjestelmä, jolloin omat vahingot vaikuttavat vakuutusmaksuun. Alennuseurantajärjestelmän avulla myönnettyjä vakuutusmaksualennuksia seurataan säännöllisesti.

Asiakasriskejä pienennetään asiakasvalintaohjeilla ja niiden noudattamisen seurannalla. Korvaustoiminnassa riskejä pienennetään mm. vahinkorekisterin käytöllä sekä vakuutustutkijan toiminnalla. Suurien riskikeskittymien vaikutuksia minimoidaan säännöllisillä keskittymien läpikäynneillä ja kattavalla jälleenvakuutussuojalla. Pyrittäessä entistä parempaan asiakasvalintaan ja riskivastaavaan hinnoitteluun, yhtenä tärkeänä keinona ovat vahvistetut vastuunvalinnan ohjeet ja hinnoitteluvaltuudet. Tehokkaalla asiakasvalinnalla on tarkoitus pitää luottotappiot ja korvauskulut tavoitteiden mukaisella tasolla.

Vuonna 2009 Turvan vakuutustoiminnan riskinvalintaa tukemaan perustettiin ns. riskiseula. Riskiseulalla pyritään systemaattisesti keräämään tietoa ja havainnoimaan mahdollisia ongelmakohtia mm. vakuutustarjouksissa, kannanhoidon toimenpiteissä ja vahinkotapauksissa.

Turvan tutkintapäällikkö tutkii ja ennaltaehkäisee vakuutustoimintaan kohdistuvaa vakuutusrikollisuutta. Epäselvien vahinkojen selvittely on tärkeä osa tutkintapäällikön toimintaa. Vakavampien tapausten hoito siirretään viranomaisille.

Ensivakuutuksen riskien jälleenvakuutussuojaa suunniteltaessa otetaan huomioon vakuutuskannan rakenne, riskien mahdollinen kumulaatio sekä yhtiön vakavaraisuusasema. Näiden tekijöiden perusteella asetetaan vakuutusluokakohtaiset omapidätysrajat, jotka määrittelevät suurimmat omalla vastuulla pidettävät määrät vahinkotapahtumaa kohti. Omapidätysrajat vahvistaa Turvan hallitus.

Ensivakuutustoimintaan liittyvät vahinkoriskit on suojattu vakuutuslajeittain joko yksittäisyli vahinkojälleenvakuutuksella, ylitejälleenvakuutuksella, osamääräjälleenvakuutuksella tai poolisopimuksilla. Tämän lisäksi koko vakuutustoiminta on suojattu osamääräjälleenvakuutuksella. Turva hankkii jälleenvakuutussuojansa pooleilta tai Vahinko-Tapiolalta, joka oman jälleenvakuutusohjelmansa mukaisesti osittain hajauttaa riskit edelleenvakuuttamalla ne muille jälleenvakuuttajille.

Vastuuvelan riittävyysriski liittyy erityisesti vakuutuslajeihin, joissa maksetaan pitkäaikaisia jatkuvia eläkemuotoisia korvauksia. Näistä suurin osa on lakisääteisen tapaturmavakuutuksen ja liikennevakuutuksen korvauksia. Näiden osal-

ta korvausvastuun määrittämisessä käytetään alalla yhteisesti hyväksyttyä kuolevuusmallia, joka ottaa huomioon nuorempien ikäluokkien eliniän pidentymisen. Mallin mukaan eläkkeensaajan syntymävuosi vaikuttaa iän lisäksi varauksen suuruuteen. Lisäksi eläkemuotoiset korvaukset diskontataan.

Eläkkeiden yhteydessä maksettavia indeksikorotuksia ja yli 9 vuotta vanhoihin vahinkoihin liittyviä sairaanhoitokuluja ja lääkinnällisen kuntoutuksen kuluja ei varata vastuuvetäjänsä osin, kun ne kuuluvat jakojärjestelmän piiriin. Niiden vuotuinen rahoitus tapahtuu jakojärjestelmällä, johon kaikki lakisääteisiä vakuutuslajeja harjoittavat vakuutusyhtiöt lain mukaan osallistuvat. Jakojärjestelmä suojaa inflaation aiheuttamaa riskiä vastuuvetäjän riskienhallinnassa.

Osana vastuuvetäjän laskuperusteita esitetään muiden tunnettujen ja tuntemattomien vahinkojen korvausvastuun määräytyminen. Tämä korvausvastuun osa määrätään matemaattisten menetelmien avulla.

Yhtiön korvausvastuusta tehdään riittävyyslaskelmat vuosittain. Jos edellisten vuosien aikana sattuneita vahinkoja varten vuoden alussa varatun korvausvastuun ja vuoden kuluessa edellisinä vuosina sattuneista vahingoista maksettujen korvausten ja vuoden lopussa näistä vahingoista edelleen varatun korvausvastuun välillä on oleellinen ero, ilmoitetaan tästä yhtiön hallitukselle. Jos em. poikkeama on enemmän kuin 5 % vuoden aloittavan taseen korvausvastuun määrästä, tehdään suunnitelma korvausvastuun saattamiseksi tasolle, jossa tämä poikkeama on ≤ 5 %.

Korvausvastuun laskuperusteet tarkistetaan vuosittain. Laskuperusteiden muutokset käsitellään yhtiön johtoryhmässä ja toimitetaan tiedoksi yhtiön hallitukselle. Laskuperusteet sekä niiden muutokset perusteluineen toimitetaan Finanssivalvontaan kalenterivuoden loppuun mennessä.

Vakuutusmatemaattiset oletukset ja mallit

Vahinkovakuutusyhtiöllä on oltava turvaavat laskuperusteet vakuutusteknisen vastuuvetäjän määräämiseksi, jotta yhtiö pystyy kaikissa tilanteissa vastaamaan vakuutus sopimusten mukaisista sitoumuksistaan asiakkaille. Vakuutustekninen vastuuvetäjä lasketaan Turvan laskuperusteiden mukaisesti noudattaen voimassa olevaa lainsäädäntöä ja määräyksiä.

Tunnettujen suurten omaisuusvahinkojen tilinpäätöshetken jälkeen maksettavaksi tulevat korvaukset varataan vahinkokohtaisesti kunkin esinekorvauksyksikön korvausasiantuntijoiden, korvauskäsittelijöiden ja vahinkotarkastajien ilmoituksesta noudattaen Turvan laskuperusteissa määritellyjä tunnettujen suurten vahinkojen rajoja. Laskuperusteiden mukaan tunnettu suuri omaisuusvahinko on korvausmenoltaan 100.000 euroa tai suurempi, paitsi alus- ja kuljetusvakuutuksissa sekä maa-ajoneuvovakuutuksessa 40.000 euroa tai suurempi.

Henkilövahingot varataan vahinkokohtaisesti kunkin henkilökorvauksyksikön korvausasiantuntijoiden ja korvauskäsittelijöiden toimesta Turvan varausohjeen mukaisesti ilman euromääräistä ala- tai ylärajaa.

Eläkemuotoisten korvausten korvausvastuuta määrättäessä käytetään kuolleisuusmallina Tapaturmavakuutuslaitosten liiton ja Liikennevakuutuskeskuksen

toimesta yhtiöiden tietoon saattamaa laskentamallia. Tilinpäätöksessä 2009 laskuperustekorkoa laskettiin 0,5 prosenttiyksikköä. Eläkeuotoiset korvausvastuut diskontataan 3,0 prosentin laskuperustekorolla tilinpäätöksestä 2009 alkaen.

Muiden tunnettujen ja tuntemattomien vahinkojen korvausvastuu (IBNR ja muu kollektiivivaraus) määrätään noudattaen tavanomaisia aktuaarillisia menetelmiä, käyttäen hyväksi mm. vahinkojen selviämistä kuvaavia ns. run-off-kolmioita. Vuonna 2009 tämä osa korvausvastuusta oli 45 prosenttia (43 %). Ennen tilinpäätöshetkeä sattuneiden vahinkojen tulevaisuudessa tapahtuvaa käsittelyä varten tehdään korvausvastuuseen selvittelykuluvaraus.

Korvausvastuuseen sisältyvä valuuttamääräinen vastuovelka on pieni: euroalueen ulkopuolista korvausvastuuta on noin 0,2 miljoonaa euroa. Korvausvastuun valuuttakurssiriskiä suojaavat valuuttamääräiset talletukset.

Vakuutusluokkien laskuperusteissa käytetyt muiden tunnettujen ja tuntemattomien vahinkojen kollektiivivarauskertoimet tarkistetaan vähintään neljän vuoden välein. Vuonna 2009 tarkistettiin kaikkien vahinkovakuutusluokkien kollektiivivarauskertoimet. Vuodesta 2006 alkaen on käytetty tasoitusmäärän laskennassa perustevakioita $a_k = 0,025$ kaikissa vakuutusluokissa.

Määrällisiä tietoja vakuutusteknisestä vastuuvelasta

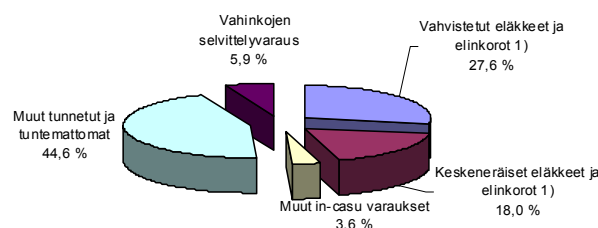
Seuraavissa taulukoissa on tarkasteltu vakuutusteknisestä vastuuvelasta kahdesta eri näkökulmasta.

Vakuutustekninen vastuuelka ryhmiteltynä sisällön perusteella

	2009 Milj. €	2008 Milj. €	+/ %
Vakuutusmaksuvastuu	28,8	26,2	9,9
Korvausvastuu	81,0	76,4	6,1
Vahvistetut eläkkeet ja elinorot 1)	22,3	22,5	-0,7
Keskeneräiset eläkkeet ja elinorot 1)	14,6	14,1	3,6
Muut in-casu varaukset	2,9	2,2	30,4
Muut tunnetut ja tuntemattomat	36,1	32,9	9,8
Vahinkojen selvittelyvaraus	5,1	4,7	8,4
Yhteensä	109,8	102,6	7,1
Jälleenvakuuttajien osuus	-8,2	-6,7	22,2
Yhteensä omalla vastuulla	101,6	95,9	6,0
Tasoitusmäärä	12,3	11,7	5,5
Yhteistakuuerä	1,4	1,3	2,2
Vakuutustekninen vastuuelka	115,3	108,9	5,9

1) Diskontattu 3,0 prosentin laskuperustekorolla.

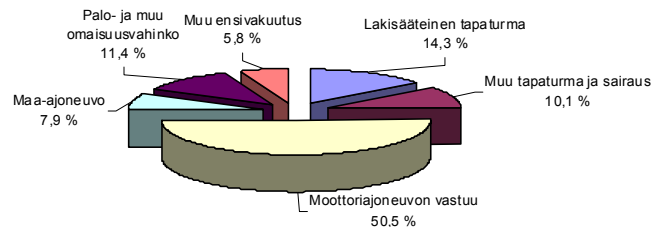
Korvausvastuun muodostuminen 2009

Vakuutusmaksuvastuu ja korvausvastuu vakuutusluokkaryhmittäin

	2009 Milj. €	2008 Milj. €	+/- %
Lakisääteinen tapaturma	15,6	16,0	-2,6
Muu tapaturma ja sairaus	11,0	9,1	21,0
Moottoriajoneuvon vastuu	54,9	51,9	5,8
Maa-ajoneuvo	8,6	7,7	12,4
Palo- ja muu omaisuusvahinko	12,3	10,8	13,9
Muu ensivakuutus	6,4	6,2	2,9
Ensivakuutus yhteensä	108,8	101,6	7,0
Tuleva jälleenvakuutus	1,1	1,0	11,5
Vahinkovakuutus yhteensä	109,8	102,6	7,1
Jälleenvakuuttajien osuus	-8,2	-6,7	22,2
Yhteensä omalla vastuulla	101,6	95,9	6,0

Vakuutusmaksuvastuun ja korvausvastuun jakautuminen 2009

SIJOITUSRISKIEN HALLINTA

Riskien määrittely ja riskienhallintastrategiat

Sijoitustoiminnan markkinariskejä ovat mm. osakeriski, korkoriski ja kiinteistö-riski. Muita riskejä ovat mm. likviditeettiriskit, luottotappio- ja vastapuoliriskit ja operatiiviset riskit.

Turvan sijoitustoiminnassa sijoitusomaisuuden turvaavuus asetetaan korke-
amman tuoton edelle. Sijoitustoiminnassa pyritään pitkällä aikavälillä ja kaikis-
sa olosuhteissa hyvään ja tasaiseen tuottoon pääomariskejä välttäen. Sijoitus-
toiminnalta edellytetään sellaista keskimääräistä tuottoa, joka ylittää diskonta-
tun vastuuvelan, yhteistakuuerän ja lakisääteisen tapaturmavakuutuksen sijoi-
tustoiminnan hyvityksen asettamat tuottovaatimukset.

Riskienhallintaprosessit

Turvan hallitus vahvistaa vuosittain sijoitussuunnitelman, jossa määritellään si-
joituskannan hajautus ja tavoitejakautuma vaihteluväleineen, sijoitustoiminnan
tuottotavoitteet, likviditeettitavoitteet, sijoitusvarallisuuden hoito sekä valtuudet.
Sijoitukset hajautetaan ottaen huomioon katekelpoisuusrajat sekä sijoitusris-
keistä johtuvan vakavaraisuusvaatimuksen S laskentaan liittyvä riskiluokitus.
Sijoitussuunnitelman lisäksi Turvalle on laadittu kiinteistöstrategia, jossa määri-
tellään toimijoiden valtuudet ja vastuut sekä vuokraustoimintaan liittyvän asia-
kasvalinnan periaatteet. Kiinteistöstrategian hyväksyy hallitus.

Sijoitustoiminta kuuluu toimintona organisaatiossa sijoituksista ja laskennasta vastaavalle johtajalle, joka toimii toimitusjohtajan alaisuudessa. Sijoitussalkun hoito on ulkoistettu Tapiola Varainhoito Oy:lle. Sijoituspäätöksiä tekevät hallitus, toimitusjohtaja, sijoitustoiminnasta vastaava johtaja ja varainhoitaja valtuuksiensa rajoissa. Salkunhoitajan valtuudet on määritelty kirjallisessa sopimuksessa.

Turvan sijoitusryhmään kuuluivat vuoden 2009 lopussa toimitusjohtaja Minna Metsälä, sijoituksista ja laskennasta vastaava johtaja Timo Laukas ja laskentapäällikkö Rami Vuorela. Sijoitusryhmä ja varainhoitaja kokoontuvat kuukausittain omaisuudenhoitopalaveriin. Omaisuudenhoitopalaverissa käydään läpi talouden ja sijoitusympäristön tilannekatsaukset sekä Turvan salkkuraportti. Kaksi kertaa vuodessa varainhoitaja esittää näkemyksen talouskehityksestä ja raportoi salkun tilanteen yhtiön hallitukselle.

Strategisen allokaation asettaa Turvan hallitus. Strategisessa allokaatiossa määritellään vuoden ajalle sijoitusomaisuuden tavoitejakauma vaihteluväleinen. Strateginen allokaatio tähtää pitkän tähtäimen sijoitustoiminnan suunnitteluun. Turvan sijoitusryhmä seuraa strategisen allokaation suhdetta yhtiön vakavaraisuusasemaan ja markkinatilanteeseen ja valmistelee tarvittaessa strategisen allokaation muutosesityksen yhtiön hallitukselle.

Taktisella allokaatiolla tarkoitetaan instrumenttiluokkakohtaisia yli- tai alipainoituksia, joiden tulee olla strategisen allokaation vaihteluvälien määrittelemissä rajoissa. Varainhoitaja toteuttaa taktisella allokoinnilla markkinanäkemystään sijoitustoiminnan tuottojen maksimoimiseksi.

Ulkoistetun varainhoidon mallissa on tärkeää toimeksiantajan ja varainhoitajan välinen yhteistyö. Toimeksiannon lähtökohtana toimii hallituksen vahvistama sijoitussuunnitelma. Turvan hallitus ja sijoitusryhmä seuraavat varainhoitajan toimintaa, sijoitustoiminnan tuottotavoitteiden saavuttamista ja yhtiön vakavaraisuusasemaa kokonaisuutena. Hallitus ja sijoitusryhmä ohjaavat sijoitustoimintaa tehostetusti, jos yhtiön vakavaraisuus heikkenee tai on uhattuna.

Riskienhallintaprosessi perustuu sijoitussuunnitelman ja riskienhallintasuunnitelman mukaiseen ohjeistukseen, ohjeistuksen operatiivisen noudattamisen valvontaan ja säännölliseen sijoitustoiminnan raportointiin.

Neljännesvuosittain esitettävän sijoitussuunnitelman seurantaraportin avulla seurataan niin korko-, kiinteistö- kuin osakesijoitusten kehitystä ja riskejä, sekä valvotaan sijoitussuunnitelmassa määriteltyjen toimintaperiaatteiden noudattamista. Sijoitussalkun herkkyyksianalyysi toteutetaan säännöllisesti.

Vakavaraisuuspääomaan liittyvät rajalaskelmat tehdään neljännesvuosittain. Riskienhallintasuunnitelman mukaan kaikista oleellisista vakavaraisuuspääoman, vastuunkantokyvyn tai vakavaraisuuspääoman rajojen muutoksista ilmoitetaan yhtiön johtoryhmälle ja hallitukselle. Myös tasoitusmäärän muutoksista ja tasoitusmäärän rajojen merkittävistä muutoksista ilmoitetaan yhtiön johtoryhmälle ja hallitukselle.

Katettava vastuuvélka ja vastuuvélan kate lasketaan neljännesvuosittain. Mikáli omaisuuden katearvo ylittää katettavan vastuuvélan määrän vähemmän

kuin 5 % katettavan vastuvelan määrästä, sijoitusryhmä toteuttaa suunnitelman omaisuuden katearvon riittävän määrän ylläpitämiseksi.

Vakavaraisuus-, vastuovelka- ja katelaskelmat toteuttaa sijoituksista ja laskennasta vastaava yksikkö. Laskelmat tarkastaa yhtiön toimitusjohtaja ja aktuaari. Laskelmat toimitetaan Finanssivalvontaan ja raportoidaan Turvan johtoryhmälle ja hallitukselle.

Sijoitustoiminnan ohjeistuksen noudattamista valvovat Turvan hallitus ja sisäinen tarkastus.

Määrällisiä tietoja sijoituskannan riskirakenteesta

Markkinariski on suuri tulokseen ja vakavaraisuuteen vaikuttava tekijä. Sijoitusten herkkyytarkastelussa kuvataan instrumenttien arvoissa tilinpäätöshetkellä tapahtuviksi arvioitujen muutosten vaikutusta Turvan vakavaraisuustunnuslukuun:

TILANNE 31.12.2009	arvio vaikutuksesta			
	osakesijoitukset -20 %	kiinteistöjen arvonalentuminen -10%	korkotasoa +1%-yksikkö	
TPO m€	28,6	-3,2	-3,0	-3,0
TPOmin m€	8,0			
VPO % vastuvelasta*), muutos %-yks. <small>*) nettovastuvelasta ilman tasoitusmäärää</small>	40 %	-3 %	-3 %	-3 %
Vastuunkantokyky, muutos %-yks.	98 %	-8 %	-7 %	-7 %
TPO / TPOmin, muutos %-yks.	355 %	-39 %	-38 %	-37 %

OPERATIIVISTEN JA MUIDEN RISKIEN HALLINTA

Riskien määrittely ja riskienhallintastrategia

Liiketoimintaprosesseihin liittyy erilaisia operatiivisia riskejä. Operatiivisilla riskeillä tarkoitetaan tappionvaaraa, joka aiheutuu riittämättömistä tai epäonnistuneista sisäisistä prosesseista, henkilöstöstä, järjestelmistä tai ulkoisista tekijöistä.

Turvalla on yrityskokonsa vuoksi sekä ilmeinen tarve että erittäin hyvät mahdollisuudet hallita aktiivisesti operatiivisia riskejään. Riskien hallitseminen on Turvalle tärkeä menestystekijä. Riskienhallinta on osa säännönmukaista toiminnan suunnittelua ja valvontaa. Vastuualueiden päälliköt ja toimihenkilöt ovat mukana riskienhallinnan eri vaiheissa.

Riskienhallintaprosessit

Turvassa laaditaan vuosittain riskienhallintasuunnitelma, jonka avulla hallitus ohjaa toimintaa ja toteuttaa lakimääräistä valvontavelvollisuuttaan. Riskienhallintasuunnitelma valmistellaan liiketoimintayksiköissä. Kunkin yksikön osalta määritellään valvontaympäristö, arvioidaan riskit ja kuvataan valvontatoimenpiteet.

Keskeisiä keinoja hallita operatiivisia riskejä ovat prosessien laadun jatkuva kehittäminen ja toiminnan säännöllinen arviointi. Osana arviointia tunnistetaan myös riskienhallinnan kannalta tärkeitä kehittämiskohteita. Kehittämiskohteiden tunnistamisessa Turvan organisaatiota tukee sisäinen tarkastus, joka toimii hallituksen vuosittain vahvistaman suunnitelman mukaisesti ja raportoi toimitusjohtajalle ja hallitukselle säännöllisesti.

Muita operatiivisten riskien hallintatoimenpiteitä ovat mm. vastuualuekohtainen tavoiteasetanta ja tavoitteiden toteutumista mittaavan riippumattoman raportoinnin järjestäminen, työjärjestyksien ja toimenkuvien määrittely, tehtävien, päätösvallan ja vastuun jakaminen, tehtäväkokonaisuuksien eriyttäminen sekä ohjeistus, koulutus ja laadunseuranta. Henkilöstön osaamisen kehittymistä sekä työskentelyilmapiirin tasoa mitataan säännöllisillä tutkimuksilla.

Lisäksi Turvassa varaudutaan viranomais määräysten mukaisesti markkinoiden toimivuuden kannalta välttämättömien toimintojen ylläpitämiseen poikkeusoloissa. Varautumissuunnitelmien laatimisella tähdätään siihen, että pystyttäisiin poikkeusoloissa turvaamaan mm. rahaliikenteen toimivuus ja välttämätön vakuutus- ja korvaustoiminta. Vuonna 2009 Turva osallistui vahinkovakuutusalan yhteiseen Fato-harjoitukseen.

Kuvaus olennaisista operatiivisista ja muista riskeistä

Operatiivinen toiminta vakuutusyhtiössä perustuu hyvin vahvasti tietojärjestelmiin, joten erityistä huomiota kiinnitetään järjestelmä- ja tietoturvariskien hallintaan. Tämä tapahtuu yhteistyössä Tapiola-ryhmän kanssa.

Pääkonttorin henkilöturvallisuutta ja toiminnallista tietoturvaa hallitaan lukitus-, kulunvalvonta- ja kamerajärjestelmillä.

Muita riskienhallinnassa huomioon otettavia operatiivisia riskejä ovat

- puutteet toimintaprosesseissa
- epäselvät johtamiskäytännöt
- henkilöstöhallinnan puutteet
- sisäiset väärinkäytökset
- ulkoiset väärinkäytökset
- fyysisen omaisuuden vahingoittuminen
- toiminnan keskeytyminen.

Operatiiviset ja muut riskit kartoitetaan vuosittain laadittaessa seuraavan vuoden budjettia ja toimintasuunnitelmaa.

TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISPERIAATTEET 2009

Vakuutusyhtiön kirjanpitoa ja tilinpäätöstä säätelevät kirjanpito-, osakeyhtiö- ja vakuutusyhtiölaki, valvovan viranomaisen Finanssivalvonnan ja Sosiaali- ja terveysministeriön antamat ohjeet ja määräykset.

Sijoitusten arvostus

Kiinteistöt esitetään taseessa suunnitelmapoistoilla vähennetyn hankintamenon määräisinä tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Kiinteistöosakkeet on merkitty taseeseen hankintamenuon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon. Joidenkin kiinteistöosakkeiden kirjanpitoarvoihin sisältyy aikaisemmin tehtyjä arvonkorotuksia.

Osakkeet ja osuudet esitetään taseessa hankintamenuon määräisinä tai kirjataan hankintaerittäin sitä alempaan todennäköiseen luovutusarvoon. Osakkeiden ja osuuksien myyntitulokset on laskettu fifo-periaatteen mukaan.

Rahoitusmarkkinavälineet on kirjattu taseeseen hankintahintaan. Niiden nimellisarvon ja hankintahinnan erotus on jaksotettu juoksuajalle korkotuottojen vähennykseksi ja hankintahinnan vähennykseksi.

Lainasaamiset, talletukset ja jälleenvakuutustalletesaamiset arvostetaan nimellisarvoonsa tai pysyvästi alempaan todennäköiseen arvoonsa.

Sijoituksista aikaisemmin tehtyt arvonalennukset palautetaan käyvän arvon noustessa tulosaikutteisesti enintään alkuperäiseen hankintamenuon saakka.

Saamisten arvostus

Vakuutusmaksusaamiset

Vakuutusmaksusaamiset esitetään taseessa enintään todennäköisen arvon määräisenä. Vakuutusmaksusaamisten nimellisarvosta on vähennetty kokemukseen perustuva raukeaminen, jolloin saadaan niiden todennäköinen arvo. Saaminen, josta ei todennäköisesti saada maksusuoritusta, sen sijaan kirjataan luottotappioksi.

Ulkomaanrahamääräiset erät

Ulkomaanrahamääräiset sijoitukset, saamiset ja velat on muutettu Suomen rahaksi Euroopan keskuspankin tilinpäätöspäivänä noteeraamaan kurssiin.

Sijoitusten käypien arvojen määrittäminen

Arvopapereiden käyvät arvot ovat tilinpäätöspäivän markkinanoteerauksen mukaisia, mikäli sellainen on olemassa. Muutoin arvopapereiden käypänä arvona on käytetty hankintahintaa tai sitä alemmaa todennäköistä luovutushintaa, kuten esimerkiksi substanssiin pohjautuvaa arvoa.

Kiinteistöosakkeiden osalta asuinhuoneistot arvioidaan kauppaa-arvomenetelmän ja tuotto-arvomenetelmän perusteella. Toimisto- ja liiketilat arvioidaan ensisijaisesti tuotto-arvomenetelmän perusteella, jonka lisäksi käyvän arvon määrittelyssä punnitaan arvoa kauppaa-arvo- ja kustannusarvomenetelmän perusteella. Käypien arvojen muutoksia seurataan vuosittain tehtävillä arvioinneilla.

Lainasaamisten, talletusten ja jälleenvakuutustalletesaamisten käypänä arvona on käytetty nimellisarvoa. Mahdollisen luottotappiovaaran edellyttämä nimellisarvon alentaminen todennäköiseen arvoon on otettu huomioon.

Suunnitelman mukaiset poistot

Kuluvan omaisuuden hankintameno on aktivoitu ja se kirjataan vaikutusaikanaan suunnitelman mukaan poistoina kuluksi. Poistojen määrittämiseen on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. IT-ohjelmistojen poistoaika muutettiin viidestä vuodesta kymmeneksi vuodeksi vuoden 2008 alusta lähtien. Poistosuunnitelman mukaiset poistot on laskettu tapoistoina hankintahinnasta käyttäen seuraavia arvioituja taloudellisia käyttöaikoja:

Kiinteistöt	25-50 v
Rakennusten tekniset laitteet	15 v
IT-ohjelmistot	5-10 v
Autot	5 v
Kalusto	10 v
Muut pitkävaikutteiset menot	5-10 v

Keskeneräisten projektien poistot aloitetaan vasta kun hankinta on käyttöön otettu.

Henkilökunnan eläketurva

Henkilökunnan eläketurva on järjestetty lakisääteisellä TyEL-vakuutuksella. Eläkevakuutusmaksut on kirjattu tuloslaskelmaan.

Vertailukelpoisuus

Lainsäädäntömuutosten vuoksi lakisääteisten vakuutuslajien jakojärjestelmämaksut eivät sisälly vakuutusmaksutuloon eivätkä jakojärjestelmäkorvaukset sisälly korvauskuluihin vuodesta 2007 alkaen. Aikaisemmat vuodet eivät ole vertailukelpoisia tältä osin.

Konsernitilinpäätös

Konserni käsittää emoyhtiön lisäksi viisi kiinteistöosakeyhtiötä ja kaksi asuntoosakeyhtiötä.

Konsernitilinpäätös on laadittu emoyhtiön ja tytäryhtiöiden tuloslaskelmien ja taseiden yhdistelminä. Keskinäiset saamiset ja velat sekä tuotot ja kulut on eliminoitu. Keskinäinen osakeomistus on eliminoitu hankintamenomenetelmää käyttäen. Syntynyt konserniaktiiva on kohdistettu kiinteistöyhtiöiden omaisuuteen.

Emoyhtiössä tehdyt kiinteistötytäryhtiöosakkeisiin kohdistuvat arvonkorotukset on konsernitilinpäätöksessä kohdistettu kiinteistöyhtiöiden omaisuuteen.

Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle (käyvin arvoin)

Tunnuslukua laskettaessa on käytetty sitoutuneena pääomana sijoitusten vuoden alun ja lopun keskiarvoa käyvin arvoin ja sijoitusten tuottoina sijoitusten kirjanpidollisia tuottoja, joita oikaistaan sijoitusten arvostuseroilla.

TUNNUSLUKUJEN LASKENTAKAAVAT

Keskinäisen Vakuutusyhtiön Turvan tilinpäätöksen tunnusluvut lasketaan noudattaen Sosiaali- ja terveysministeriön ja Finanssivalvonnan voimassa olevia määräyksiä ja ohjeita.

Vakuutusmaksutulo = vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta. Vakuutusmaksutulosta on vähennetty jakojärjestelmämaksut. (Vakuutusmaksutulo sisältää ensivakuutuksen ja saadun jälleenvakuutuksen vakuutusmaksutulon, josta on vähennetty luottotappiot.)

Maksetut korvaukset = tilivuoden aikana maksetut korvaussuoritukset riippumatta vahingon sattumisvuodesta + korvaustoiminnasta aiheutuneet liikekulut poistoinen. Maksetuista korvauksista on vähennetty jakojärjestelmäkorkvaukset.

Vakuutusmaksutuotot =

- + vakuutusmaksutulo
- jälleenvakuuttajien osuus
- ± vakuutusmaksuvastuun muutos
- ± jälleenvakuuttajien osuus.

(Vakuutusmaksutuotot lasketaan tuloslaskelmakaavan mukaan. Vakuutusmaksuvastuu on se osa vakuutusmaksutulosta, jota vastaava riski kohdistuu tilivuoden jälkeiseen aikaan.)

Korvauskulut =

- + maksetut korvaukset
- jälleenvakuuttajien osuus
- ± korvausvastuun muutos
- ± jälleenvakuuttajien osuus.

(Korvauskulut lasketaan tuloslaskelmakaavan mukaan. Korvausvastuu sisältää sekä tunnetuista että tuntemattomista sattuneista vahingoista vielä maksamatta olevat erät ja niiden selvittelystä aiheutuvat kulut.)

Vahinkosuhte prosentteina =

$$\frac{\text{korvauskulut}}{\text{vakuutusmaksutuotot}} \times 100.$$

(Vahinkosuhte prosentteina lasketaan omalla vastuulla olevasta liikkeestä, eli jälleenvakuuttajien osuuden jälkeen, vrt. vakuutusmaksutuotot ja korvauskulut.)

Vahinkosuhde ilman perustekorkokulua prosentteina =

$$\frac{\text{korvauskulut ilman perustekorkokulua}}{\text{vakuutusmaksutuotot}} \times 100.$$

(Vahinkosuhde ilman perustekorkokulua prosentteina lasketaan omalla vastuulla olevasta liikkeestä, eli jälleenvakuuttajien osuuden jälkeen, vrt. vakuutusmaksutuotot ja korvauskulut.)

Liikekulut =

- + vakuutusten hankinnan, hoidon ja hallinnon kulut
- annetun jälleenvakuutuksen palkkiot
- + saadun jälleenvakuutuksen palkkiot.

(Korvaustoiminnasta aiheutuneet kulut sisältyvät maksettuihin korvauksiin ja sijoitustoiminnasta aiheutuneet kulut sisältyvät sijoitustoiminnan kuluihin. Liikekuluihin, korvaustoiminnan kuluihin ja sijoitustoiminnan kuluihin sisältyvät liikekulujen lisäksi myös poistot.)

Liikekulusuhde prosentteina =

$$\frac{\text{liikekulut}}{\text{vakuutusmaksutuotot}} \times 100.$$

Yhdistetty kulusuhde prosentteina = vahinkosuhde + liikekulusuhde.

Yhdistetty kulusuhde ilman perustekorkokulua prosentteina = vahinkosuhde ilman perustekorkokulua + liikekulusuhde.

Liikevoitto tai -tappio = voitto tai tappio ennen tasoitusmäärän muutosta, satunnaisia eriä, tilinpäätössiirtoja ja veroja. (Ks. tulosanalyysi.)

Tulosanalyysi

Vakuutusmaksutuotot	XX
Korvauskulut	XX
Liikekulut	XX
Muut vakuutustekniset tuotot ja kulut	XX
Vakuutustekninen kate ennen tasoitusmäärän muutosta	XX
Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut sekä arvonkorotukset, niiden oikaisut ja arvon muutokset	XX
Muut tuotot ja kulut	XX
Liikevoitto tai -tappio	XX

Tasoisuusmäärän muutos	XX
Voitto tai tappio ennen satunnaisia eriä	XX
Satunnaiset tuotot	XX
Satunnaiset kulut	XX
Voitto tai tappio ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	XX
Tilinpäätössiirrot	XX
Tuloverot ja muut välittömät verot	XX
Vähemmistöosuudet	XX
Tilikauden voitto tai tappio	XX.

Yhteistakuuerän muutos sisältyy muihin vakuutusteknisiin tuottoihin ja kuluihin.

Liikevaihto =

- + vakuutusmaksutuotot ennen jälleenvakuuttajien osuutta
- + sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa
- + muut tuotot.

Liikevoittoprosentti = (liikevoitto / liikevaihto) × 100.

Kokonaistulos =

- ± liikevoitto tai -tappio
- ± taseen ulkopuolisten arvostuserojen, käyvän arvon rahaston ja arvonkorotusrahaston muutos

Kokonaispääoman tuotto ilman sijoitussidonnaista vakuutusta prosentteina (käyvin arvoin) =

- ± liikevoitto tai -tappio
- + korkokulut ja muut rahoituskulut
- + perustekorkokulu
- ± arvonkorotusrahastoon/ käyvän arvon rahastoon kirjattu arvonkorotus/peruutus
- ± sijoitusten arvostuserojen muutos
- x 100
- + taseen loppusumma
- sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuuvelka
- ± sijoitusten arvostuserot

Perustekorkokululla tarkoitetaan diskontatun korvausvastuun purkautumisen vaikutusta yhtiön korvauskuluun sen diskontatessa pääomamuotoiset eläkkeet ja mahdolliset muut vakuutustekniset erät.

Tunnusluvun jakaja lasketaan tilikauden ja edellisen tilikauden taseen mukaisten arvojen keskiarvona.

Toimintapääoma =

- + oma pääoma ehdotetun voitonjaon vähentämisen jälkeen
- + tilinpäätössiirtojen kertymä
- ± omaisuuden käypien arvojen ja taseen kirjanpitoarvojen välinen arvostusero
- + pääomalainat
- aktivoidut vakuutusten hankintamenot ja aineettomat hyödykkeet
- taseen ulkopuoliset sitoumukset
- ± muut asetuksella säädetyt erät.

Tasoitusmäärä on osa vahinkovakuutusyhtiön vastuovelkaa, ja sen suuruus määräytyy Finanssivalvonnan vahvistamien perusteiden mukaisesti. Tasoitusmäärän tehtävänä on vahinkomenon vaihtelusta aiheutuvan tuloksen vaihtelun tasaaminen ja vastuunkantokyvyn ylläpito.

Vakavaraisuuspääoma = toimintapääoma + tasoitusmäärä + vähemmistöosuus.

Vakuutustekninen vastuovelka =

- + vakuutusmaksuvastuu – jälleenvakuuttajien osuus
- + korvausvastuu – jälleenvakuuttajien osuus
- + tasoitusmäärä
- + yhteistakuuerä.

(Yhteistakuuerällä varaudutaan ennakolta mahdolliseen korvausvelvollisuuteen, mikäli jokin lakisääteisiä vahinkovakuutuksia myöntävä yhtiö joutuu selvitystilaan tai konkurssiin.)

Vakavaraisuuspääoma prosentteina vastuvelasta =

$$\frac{\text{vakavaraisuuspääoma}}{\text{vakuutustekn. vastuovelka} - \text{tasoitusmäärä}} \times 100.$$

Vastuunkantokyky prosentteina =

$$\frac{\text{vakavaraisuuspääoma}}{\text{vakuutusmaksutuotot 12 kuukaudelta}} \times 100.$$

HALLITUS JA TILINTARKASTAJAT 1.1.-31.12.2009

HALLITUS

Puheenjohtaja

Salonen Heikki, järjestöpäällikkö, Helsinki

Varapuheenjohtaja

Saine Jari, yhtiöryhmän johtaja, Helsinki

Jäsenet

Eloranta Jarkko, toimialajohtaja, Helsinki

Lauslahti Harri, toimitusjohtaja, Kauniainen

Lahermaa Anja, varatuomari, Helsinki

Palola Pekka, johtaja, Tampere

Saine Jari, yhtiöryhmän johtaja, Helsinki

Suokas Kyösti, II puheenjohtaja, Helsinki

Venho Heikki, sijoitusjohtaja, Espoo

Varajäsen

Halmeenmäki, Juha-Pekka, toimitusjohtaja, Kantvik

TILINTARKASTAJAT

Varsinaiset

Pellinen Hannu, KHT

PricewaterhouseCoopers Oy,
päävastuullinen tilintarkastaja Tuomala Juha, KHT

Varatilintarkastajat

Rajalahti Janne, KHT ja Launis Markku, KHT

HALLINTONEUVOSTO (Yhtiökokouksesta 27.5.2009 lähtien)

Puheenjohtaja

Salonen Risto, hallintopäällikkö, Vantaa

Varapuheenjohtaja

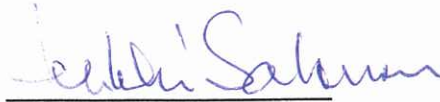
Kalpala Asmo, pääjohtaja, Espoo

Jäsenet

Aaltonen Mikko, talouspäällikkö, Tampere
Alakoski Martti, liittopuheenjohtaja, Kurikka
Alanen Tuomo, alueasentaja, Jämsä
Bondas Kenneth, liittosihteeri, Mustasaari
Hallamaa Timo, hallintopäällikkö, Helsinki
Harjuniemi Matti, puheenjohtaja, Helsinki
Heinola Pekka, aluetoimitsija, Vaasa
Huutola Matti, hallituksen varapuheenjohtaja, Espoo
Kailio Kerttu, korvauskäsittelijä, Pirkkala
Kainulainen Markku, henkilöstöpäällikkö, Oulu
Kaleva Jouni, yhteyspäällikkö, Vantaa
Kiljunen Anneli, kansanedustaja, Lappeenranta
Kohmo Minna, toimitusjohtaja, Espoo
Kouvonen Keijo, varatoimitusjohtaja, Helsinki
Laine Markku, järjestöpäällikkö, Mäntsälä
Lyly Lauri, puheenjohtaja, Tampere
Majalahti Juha, talouspäällikkö, Helsinki
Miettinen Hannu, aluejohtaja, Kuopio
Nykänen Heikki, toimitusjohtaja, Helsinki
Ojala Matti, talousneuvos, Jyväskylä
Pernu Teuvo, aluejohtaja, Tampere
Piirainen Marko, talouspäällikkö, Porvoo
Rautarinta Timo, tutkimussihteeri, Tuusula
Rissanen Helena, johtaja, Pirkkala
Salmi Ahti, ympäristöpäällikkö, Pori
Salminen Vesa, toiminnanjohtaja, Kotka
Sorsa Risto, järjestöpäällikkö, Klaukkala
Stoor-Rantamaa Katariina, toimitsija, Masala
Tilvis Leila, myyjä, Tampere
Tukkari Matti, talouspäällikkö, Helsinki

Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen allekirjoitus

Tampereella 24. päivänä maaliskuuta 2010

Heikki Salonen

Jarkko Eloranta

Jari Saine

Kyösti Suokas

Pekka Palola

Harri Lauslahti

Heikki Venho

Anja Lahermaa

Minna Metsälä
toimitusjohtaja

Tilinpäätösmerkintä

Suoritetusta tarkastuksesta on tänään annettu tilintarkastuskertomus.

Tampereella 13. päivänä huhtikuuta 2010

Hannu Pellinen, KHT

PricewaterhouseCoopers Oy, KHT-yhteisö
Juha Tuomala, KHT